

НОТАР

СТРУЧНО СПИСАНИЕ НА НОТАРСКАТА КОМОРА

1969
10 deo

Година 8

Бр. 8

февруари 2008

Статут на Нотарска Комора на РМ	1
Правилник за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка	15
Одлука за усвојување на Правилник за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка	22
Одлука за избор на надворешни членови на Дисциплински совет	23
Одлука за избор на членови на Дисциплинскиот совет од редот на нотарите	24
Дисциплинска одговорност на нотар според Законот за нотаријатот	25
Одлука за усвојување на Правилник за нотарска тарифа	31
Известување за Стручното советување одржано во Битола	32
Заклучоци од Стручното советување одржано во Охрид	33
Развојот на македонскиот нотаријат како јавна и како самостојна служба	34
Основни карактеристики на Договорот за продажба	37
Временско важење на законите	45
Именик на нотарите	49

Република Македонија
НОТАРСКА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

21 октомври, 2007 година

СТАТУТ

на

Нотарска комора на Република Македонија (пречистен текст)

Собранието на Нотарската комора на Република Македонија, на седницата одржана на ден 6 февруари 1999 година, во Скопје, врз основа на чл. 31 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вршење на нотарски работи, како и членовите 15 и 21 од Статутарната одлука на Нотарската комора на Република Македонија, донесена на основачкото Собрание одржано на ден 15 август 1998 година во Скопје, а во согласност со прифатениот и озаконетиот концепт и систем на Латинскиот нотаријат за развој на нотарската дејност во Република Македонија како јавна служба, со дадените овластувања на нотарите на Република Македонија работите да ги вршат законито, слободно, независно, самостојно, стручно, одговорно и непристрасно, донесе

СТАТУТ

на Нотарска комора на Република Македонија (пречистен текст)

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој Статут се утврдува: името на Комората, седиштето на Комората, печатот и штембилот, организацијата, надлежноста, составот, начинот на избор, правата и обврските на органите на управување, актите на Комората, средствата и фондовите на Комората, нотарски приправници, нотарски стручни соработници, заменик нотар, нотар кој привремено ја врши службата и помошник нотар, надзорот над работењето на нотарската служба, дисциплинската одговорност, членарината, вршењето на нотарската дејност, имениците на нотарите, приправниците и нотарските заменици, нотар кој привремено ја врши службата и помошник нотар, стручна служба на Комората, како и други одредби од работењето на нотарите и Нотарската Комора.

Член 2

Нотарите во Република Македонија се организирани во Нотарска комора на

Република Македонија која дејствува на целата територија на Република Македонија.

За поуспешна организација на нотарскиот живот, како и подобра соработка помеѓу органите на управување и нотарите, на териториите на апелационите судови (Битола, Скопје, Штип), можат да се основаат Подрачни заедници. Подрачните заедници на нотарите немаат својство на правни лица и дејствуваат во рамките на Нотарската комора на Република Македонија.

Нотарите од апелационите подрачја на судовите Скопје, Битола и Штип своите посебни права и интереси ги остваруваат преку органите на Нотарската комора, утврдувајќи ги тие посебности на Подрачни заедници.

Членовите на Управниот одбор од соодветната подрачна заедница ги застапуваат и претставуваат интересите на нотарите од соодветното подрачје.

Член 3

Имено на Комората гласи:
**НОТАРСКА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА
МАКЕДОНИЈА** (во натамошниот текст:
Комората).

Член 4

Седиштето на Комората е во Скопје.

Член 5

Комората има својство на правно лице.

Член 6

Комората има свој заштитен знак-амблем.

Формата и содржината на заштитниот знак ја утврдува Собранието на Комората, по предлог на Управниот одбор.

Член 7

Комората има свој печат и штембил.

Печатот има тркалезна форма со пречник од 4 см.

Во внатрешната страна на печатот во формата на полукруг испишан е следниот текст:

„Република Македонија“, потоа „ Нотарска комора на Република Македонија“. Во средината на печатот стои „грбот на Република Македонија“. Под грбот на Република Македонија наведено е седиштето „Скопје“.

На самиот раб на печатот во форма на круг се исцртани две паралелни тенки линии.

Член 8

Штембилот на Комората има правоаголна форма со следната содржина:

Ознака на грбот на Република Македонија,

Република Македонија,

Нотарска комора на Република Македонија,

Празен простор за број и датум на актот (кој се прима или испраќа),

Скопје,

Доколку на писменото има меморандум, штембилот не се втиснува.

Штембилот ги има следните димензии: должина 8 см, ширина 4 см.

Член 9

Комората за своите обврски одговара со сите свои средства.

Член 10

Комората ја претставува и застапува претседателот на Комората.

Правата и обврските на претседателот на Комората се утврдуваат во согласност со закон и одредбите на овој Статут, како и другите акти на Комората.

Член 11

Комората се зачленува во Унијата на латинскиот нотаријат.

Комората може да биде член и на други здруженија од областа на правото и социјации на правници, за кое зачленување ќе одлучи Управниот одбор на Комората

Член 12

Работата на Комората и нејзините органи е јавна.

Секој нотар пред отпочнување со работа, задолжително се запишува во Именикот на нотарите што го води Комората.

Со уписот во Именикот на нотарите, нотарот станува член на Комората и се стекнува со сите права и обврски Што произлегуваат од Закон, подзаконски акти, овој Статут и другите акти на Комората.

Во Комората може да членуваат и почесни членови.

II. ОСНОВНИ ЗАДАЧИ НА КОМОРАТА

Член 13

Основна задача на Комората е да ја штити самостојноста и независноста на нотарите како јавни службеници во вршењето на јавните овластувања, како и да ја унапредува, координира и развива нотарската дејност во Република Македонија и на меѓународно ниво.

Член 14

Своите основни и други задачи Комората ги уредува и извршува во согласност со Уставот, законите, меѓународните договори ратификувани во согласност со закон, подзаконските прописи, одредбите од овој Статут и другите акти на Комората.

Член 15

Задачите што ги врши Комората се од јавен, самостоен, независен и општ интерес.

Член 16

Комората ги претставува нотарите и ги застапува нивните интереси.

Член 17

Комората врши упис на нотари, нотарски приправници, нотарски заменици, **нотари кои привремено ја вршат службата, помошници нотари и стручни соработници.**

Член 18

Комората има свои уписници и други деловни книги.

Член 19

Комората посебно се грижи за:

-обезбедување услови за правилно, успешно и независно вршење на нотарските работи:

-заштита на предметот за работата, јавните и службените овластувања;

-утврдување на услови за осигурување на нотарите од одговорност за штета и избор на најповолно осигурително друштво;

-заштита на канцелариите на нотарите, како простор со карактер на место од јавен интерес, и во таа смисла контактира со органите за одржување на јавниот ред и мир;

-обезбедување на услови за водење и чување на архивата на Комората, особено на онаа архивска граѓа од траен карактер;

-обезбедување на помош на нотар или негово потесно семејство во случај на времена или трајна неспособност за работа на нотарот.

Висината на помошта ја определува посебна комисија формирана од Управниот одбор на Комората, доколку со овој Статут не е обезбедена друга форма на давање на помош.

III. ОРГАНИ НА УПРАВУВАЊЕ ВО КОМОРАТА

Член 20

Органи на Комората се:

- Собрание,
- Управен одбор,
- Претседател на Комората,
- Дисциплински совет,
- Стручен совет,
- Надзорен одбор на работата на органите на Комората,
- Комисија за спроведување на конкурс за именување на нотари, како и други комисии и работни тела на Комората од постојан и од времен карактер.

1. Собрание на Комората

Член 21

Собранието е највисок орган на Комората.

Собранието на Комората го сочинуваат сите нотари запишани во Именикот на нотарите што го води Комората кои отпочнале со работа.

Собранието на Комората редовно се состанува еднаш годишно, и тоа најдоцна до крајот на март. На седницата е потребно присуство од најмалку половина од вкупниот број нотари, а одлучува со мнозинство од присутните.

Собранието може да се одржи според потреба и на вонредна седница.

Вонредна седница на Собранието на Комората може да свика претседателот на Комората, со одлука на Управниот одбор, или на писмено барање од најмалку триесет члена на Комората. Ако претседателот на Комората не ја свика седницата во рок од еден месец од денот на донесувањето на одлуката од Управниот одбор, односно од поднесувањето на писменото барање за свикнување на седница, седницата ќе ја свика членот на Управниот одбор одреден од овој орган, односно членовите на Комората кои го поднеле барањето за свикнување на вонредното Собрание.

Член 22

Начинот на свикнување, работењето на Собранието, редот и дисциплината, утврдување на дневниот ред, како и начинот на одлучување се регулира со Деловникот за работа на Собранието.

Член 23

Собранието на Комората донесува:

- а) Статут на Комората;
- б) Кодекс на професионалната етика на нотарите;
- в) Правилник за нотарска тарифа во согласност со Министерот за правда;
- г) Правилник за дисциплинска одговорност и водење на дисциплинска постапка;
- д) Одлуки, заклучоци и препораки;
- ѓ) Избира Претседател на Комората;
- е) Избира членови на Управниот одбор;
- ж) Избира членови на Дисциплинскиот совет;
- з) Избира Надзорен одбор;
- с) Избира Комисија за спроведување на конкурсите за именување на нотари;
- и) Избира и други комисии на Комората (постојани или времени);
- ј) Одлучува за висината на членарината и начинот на плаќање;
- к) Одлучува за употребата на средствата добиени од наплата на паричните казни;
- л) Усвојува годишна сметка за изминатата година и усвојува програма за работа на Комората со пресметка за тековната година;
- љ) Разгледува и усвојува извештаи за севкупните активности и работата на Комората поднесени од Претседателот на Комората, како и поединечни извештаи поднесени од други избрани претседатели на комисии или други тела на Комората;
- м) Разгледува предлози, барања и препораки за успешно работење на Комората и нотарите.

Член 24

Претседателот на Комората, членовите на Управниот одбор, Дисциплинскиот совет, Стручниот совет, Надзорниот одбор, Комисијата за спроведување на конкурсот за именување на нотари, се бираат за врем е од три години. Изборот се врши со тајно гласање, по постапка што се утврдува со Деловникот за работа на Собранието.

Времето на траењето на другите комисии и тела што ги избира Собранието се одредуваат со актот за нивното формирање.

Член 25

Со Собранието раководи претседателот на Комората, а во случај на негова спреченост или отсутност, со Собранието раководи претседателство од три члена.

Член 26

Собранието на Комората врши и други работи, врз основа на закон и други

подзаконски акти кои спаѓаат во делокругот на нотарското работење и нотарската дејност воопшто.

2. Управен одбор

Член 27

Управниот одбор е управен и извршен орган на Комората.

Управниот одбор заедно со Претседателот на Комората брои 9 члена.

Претседателот на Комората е и Претседател на Управниот одбор.

Седниците на Управниот одбор ги свикува Претседателот на Комората.

Седница на Управниот одбор може да биде свикана и на барање на една третина членови од вкупниот број на Управниот одбор.

Седниците на Управниот одбор се јавни.

На седниците на Управниот одбор може да присуствува секој член на Комората.

Управниот одбор полноважно може да одлучува ако на седницата присуствуваат повеќе од половина членови на Управниот одбор.

Управниот одбор своите одлуки правило ги донесува со мнозинство гласови на присутните членови на седницата на Управниот одбор. За Предлог на Статутот и негови измени, за годишната пресметка, за одлука по жалба против првостепените одлуки донесени во дисциплинска постапка, за набавка на основни средства, Управниот одбор може да донесе полноважна одлука ако за неа гласале мнозинство од вкупниот број на членови на Управниот одбор.

Начинот на свикување, раководење, работење и одлучување на Управниот одбор се регулира со Деловник за работа на Управниот одбор.

Член 28

Управниот одбор ги има следните права и обврски:

-ги подготвува седниците на Собранието на Комората;

-ги извршува одлуките на Собранието на Комората, освен оние одлуки кои се во надлежност за извршување на претседателот на Комората;

-го утврдува нацртот на Статутот и другите акти на Комората;

-формира Комисија за меѓународна соработка;

-подготвува програма за оспособување на нотарските приправници и врши надзор на стручното оспособување;

-формира Комисија за следење на стручното усовршување на нотарските приправници;

-одлучува по жалбите, против одлуките на Дисциплинскиот совет, донесени во дисциплинска постапка;

-се грижи за статусот на нотарите и за односите кон други органи и воопшто кон трети лица;

-го води именикот на нотари, помошници нотари, заменици нотари, нотарски приправници и стручни соработници;

-ја утврдува годишната пресметка и предлага предлог на пресметка за наредната година;

-ја контролира уплатата на членарината и презема соодветни мерки против оние нотари што не ја подмириле во определениот рок;

-редовно подготвува и доставува предлози и мислења до Министерот за правда во врска со основната поставеност на нотаријатот, како и за други прашања кои се однесуваат на професијата нотар, а со цел за изнаоѓање на решенија за подобрување на состојбите во нотаријатот;

-подготвува предлози за основање на фондови, особено за :социјалната заштита, за придонесите, солидарноста, економска помош, за трајно осигурување на нотарите, за заеднички потреби, за усовршување, специјализација и други потреби;

-подготвува годишна програма за стручни советувања, семинари и предавања;

-за купување и продажба на основни средства;

-за патувањата во странство;

-за стручно усовршување во странство;

-за начинот на користење на средствата од фондовите на Комората;

-по приговорите и жалбите на вработените лица кај нотарите;

-се грижи за обезбедување на законитоста и правилната примена на сите акти во Комората;

-презема мерки за заштита на имотот на Комората;

-донесува програма за работа за тековната година во согласност со програмата на Собранието на Комората;

-Управниот одбор одлучува и за други прашања кои со закон или со овој Статут се ставени во негова надлежност, како и за оние прашања кои се од интерес за Комората и нотаријатот, а не се определени во надлежност на било кој друг орган.

Член 29

Управниот одбор ако управува и работи спротивно на законските прописи, Статутот и другите акти на Комората, или причини штета на Комората или нејзин член, како и доколку работи неефикасно, Собранието, може да го разреши целиот Управен одбор или негов член и пред истекот на мандатот и тоа :

-ако управува и работи спротивно на законските прописи, Статутот и другите акти на Комората;

-ако причини штета на Комората или нејзин член;

-ако не ги врши своите должности или ги врши неблаговремено;

-ако Управниот одбор не подготвува и не поднесува извештаи до Собранието на Комората;

-ако член на Управниот одбор отсуствува два пати неоправдано од седниците на Управниот одбор;

-ако на член на Управниот одбор му е изречена дисциплинска мерка за повреда во вршењето на нотарската дејност;

-ако член на Управниот одбор со правосилна одлука е осуден за сторено кривично дело.

3. Претседател на Комората

Член 30

Претседателот на Комората воедно е и претседател на Управниот одбор и претседава со Собранието на Комората.

Претседателот на Комората ги има следниве права и обврски:

-ја претставува и и застапува Комората во Република Македонија и странство. Во случај на спреченост, неговите должности ги врши потпретседателот на Комората кој го избира Управниот одбор од редот на членовите на Управниот одбор. Во случај на спреченост на потпретседателот, замената ја врши најстариот член на Управниот одбор;

-ги закажува седниците на Собранието и Управниот одбор;

-ги спроведува одлуките на Собранието, освен оние одлуки за кои е надлежен Управниот одбор;

-ги спроведува одлуките на Управниот одбор;

-ги спроведува одлуките на Дисциплинскиот совет;

-врши проверка на уписот на нотарите, нотарските заменици и нотарските приправници;

-ги потпишува записниците и одлуките на Собранието и Управниот одбор;

-ги потпишува општите акти на Комората и се грижи за нивно извршување;

-ги потпишува патните налози за патување во земјата и странство;

-ја организира и координира стручната служба на Комората;

-се грижи работењето на Комората да се врши според законските прописи, Статутот и другите акти на Комората;

-го организира книговодството на Комората;

-подготвува извештаи за работењето на Управниот одбор и други органи и ги доставува до Собранието на Комората;

-подготвува и предлага програми за практично усовршување на нотарите, нотарските заменици и нотарските приправници;

-подготвува и предлага програми за подобрување на условите за работа на нотарите за поуспешно обавување на нотарските работи;

-се грижи за заштита и угледот на Комората, нотарите и нотарската дејност воопшто;

-донесува решенија, наредби, упатства и налози и тоа особено за спроведување на одлуките на Собранието, Управниот одбор, Дисциплинскиот совет, како и решенијата на Министерот за правда или претседател на основниот суд;

-врши и други работи што му се ставени во надлежност со закон, подзаконски акти, овој Статут и другите општи акти на Комората.

Член 31

Претседателот на Комората може да биде разрешен од должноста претседател, спротивно на неговата волја;

-доколку не работи во согласност со законските прописи, не ги почитува одредбите на овој Статут, одлуките на Собранието и Управниот одбор, Дисциплинскиот совет и истите не ги спроведува или ненавремено ги спроведува и спротивно на нивното донесување, освен ако се против законите;

-доколку со своето работење како претседател, причини материјална штета на Комората;

-доколку биде осуден на кривично дело со умисла и одлуката стане правосилна.

Иницијатива за сменување на претседателот на Комората можат да покренат најмалку една третина членови од Управниот одбор, Дисциплинскиот совет, и најмалку една третина нотари.

Предлогот по иницијативата за разрешување на претседателот на Комората го утврдува Управниот одбор, а одлуката за разрешување ја донесува Собранието на Комората.

Одлуката се донесува со мнозинство на гласови од вкупниот број на запишани нотари во Именикот на нотари кои отпочнале со работа.

4. Дисциплински совет

Член 32

Дисциплинскиот совет е составен од пет члена и нивни заменици, од кои два члена и нивни заменици ги избира Собранието на Комората, а три члена и нивни заменици по предлог на министерот.

Член 33

Дисциплинскиот совет ја спроведува дисциплинската постапка, по поднесено барање за спроведување на дисциплинска постапка.

Член 34

Правата и надлежностите на Дисциплинскиот совет, водењето на постапката, како и донесувањето на Одлука се регулираат со Правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка.

5. Стручен совет

Член 35

Стручниот совет е стручен и организационен орган на Комората.

Стручниот совет го избира Управниот одбор на Комората.

Стручниот совет го сочинуваат пет члена, **од кои двајца од редот на нотарите, а тројца од надворешни истакнати правници.**

Правилата за работа, начинот на кандидирањето и исполнување на потребните предуслови за стекнување доверба, за стручните и организаторски способности, како и другите прашања во врска со работата на Стручниот совет се утврдуваат со Правилник за работа на Стручниот совет што го донесува Управниот одбор на Комората.

6. Надзорен одбор на Комората

Член 36

Надзорниот одбор на Комората го сочинуваат претседател и двајца членови, што ги избира Собранието на Комората од редот на своите членови.

Член 37

Надзорниот одбор ја следи примената на одредбите на овој Статут и другите општи акти на Комората, од страна на органите и телата на Комората.

Член 38

Надзорниот одбор го проверува материјалот и финансиското работење на Комората, како и начинот на користење на средствата на Комората.

Член 39

Сите органи и тела на Комората се должни да му обезбедат услови за работа на Надзорниот одбор, во врска со вршењето на надзорот.

Член 40

Надзорниот одбор е должен да поднесува до Собранието на Комората извештај за својата работа, особено за примената на Статутот и другите општи акти на Комората, како и за материјалното и финансиското работење на Комората, најмалку еднаш годишно, при усвојувањето на извештаите и програмите за работа за претходната година и завршната сметка на Комората.

Член 41

Седницата на Надзорниот одбор ја свикува и раководи претседателот на Надзорниот одбор. Комисијата работи во полн состав.

За одржаната седница и спроведениот надзор се составува записник. Записникот го потпишуваат сите членови на Надзорниот одбор.

Член 42

Надзорниот одбор, покрај наведените работи во овој Статут, може да врши и други работи што ќе му ги стави во задача Собранието на Комората.

7. Комисија за спроведување на конкурс за именување на нотари

Член 43

Комисијата за спроведување на конкурс за именување на нотари е составена од 7 члена.

Правата и обврските на Комисијата, како и постапката за спроведување на конкурсот се утврдени и регулирани со Деловник за работа на Комисијата за спроведување на конкурс за именување на нотари.

Комисијата врши статистички анализи за работата на нотарите, врз основа на кои дава мислење при избор на нови нотари и извештаи.

8. Други комисии и работни тела на комората

Член 44

Собранието на Комората и Управниот одбор, можат да формираат и други комиси и работни тела (постојани или времени), во зависност од потребите на Комората.

Правата и обврските на комисиите и работните тела, се регулираат со актот на основање.

По исклучок на претходниот став, органот кој ја формира комисијата или работното тело, може да одлучи правата и

надлежностите да се регулираат со посебен општ акт.

IV. ИЗБОР И ОТПОВИКУВАЊЕ НА ОРГАНИТЕ НА КОМОРАТА

Член 45

Органите на Комората ги избира и ги отповикува Собранието на Комората.

Мандатот на органите на Комората по правило трае три години.

Мандатот на Претседателот на Комората трае три години.

Претседател на Комората кој ќе постигне извонредни резултати и организаторски способности, може да биде повторно избран.

Член 46

За избор на претседател на Комората, членовите на Управниот одбор, Дисциплинскиот совет, Стручен совет, Надзорен одбор и Комисијата за спроведување на конкурс за именување на нотари, се гласа тајно. За другите органи, комисии и тела, гласањето е јавно.

Член 47

Сите нотари имаат право да предлагаат и да бидат предложени во органите на управување на Комората.

Сите нотари имаат право да гласаат и да бидат избрани.

Никој не може повеќе од два пати, едно подруго, да биде биран за член на ист орган.

Гласањето се врши на гласачки листи, кои се подготвуваат по утврдување на кандидатурата на кандидатите за кои ќе се гласа.

Упатството за гласање се дава на самата гласачка листа.

Член 48

Утврдување на кандидатот за избор во органите на управувањето и претседател на Комората се врши со јавно гласање.

Кандидатурата е утврдена за оној кандидат за кој гласале мнозинство од присутните нотари на Собранието.

Член 49

При кандидирањето на кандидати за членови на Управниот одбор, како и кандидати за Дисциплинскиот совет и Комисијата за спроведување на конкурсот за именување на нотари и други комисии, се води сметка за адекватна застапеност на подрачјата на апелационите судови, според сооднос на бројот на нотарите од едно апелационо подрачје во

вкупниот број на нотари во Република Македонија.

Гласањето за Управниот одбор се врши на три кандидатски листи.

На кандидатската листа за подрачјето за Апелациониот суд во Скопје се гласа за седум кандидати.

На кандидатската листа за подрачјето за Апелациониот суд во Битола се гласа за четворица кандидати.

На кандидатската листа за подрачјето за Апелациониот суд во Штип се гласа за тројца кандидати.

Член 49- а

Во првиот круг од гласањето за Претседател на НКРМ се смета дека е избран оној кандидат за кого гласале мнозинството од нотарите кои се запишани во именикот на нотарите кои отпочнале со работа.

Член 49- б

Ако во првиот круг ниту еден од кандидатите за Претседател не го добил потребното мнозинство гласови од член 49-А, во вториот круг се гласа за двајцата кандидати кои во првиот круг добиле најмногу гласови.

Во вториот круг на гласање за претседател е избран кандидатот кој добил мнозинство гласови од нотарите кои гласале, доколку гласале повеќе од половината на нотарите кои се запишани во Именикот на нотари кои отпочнале со работа.

Ако и по вториот круг ниту еден од двајцата кандидати не го добил потребниот број на гласови, тогаш се повторува постапката за избор на претседател.

Ако за Претседател е предложен еден кандидат, а во првиот круг на гласање не го добил потребното мнозинство гласови, се повторува целата изборна постапка.

Утврдување на резултатите за избор на органите на НКРМ

Член 49- в

Во првиот круг од гласањето за член на орган на НКРМ се смета дека е избран кандидат за кои гласале повеќе од половината од присутните нотари.

Член 49-г

Ако во првиот круг на гласањето, од листите на кандидати не е избран потребниот број на членови на органот, во вториот круг се избираат онолку кандидати колку што е потребно да се пополни составот на органот, а се гласа за кандидатите кои во првиот круг добиле најмалку 10% (десет посто) од бројот на нотарите кои гласале.

Во вториот круг на гласањето за член на орган на НКРМ избрани се кандидатите кои добиле најголем број на гласови од присутните кои гласале во вториот круг.

Доколку член на орган на НКРМ се откаже од својата функција, за избран ќе се смета наредниот кандидат од листата.

Изборна комисија

Член 50

Изборите ги спроведува Изборна комисија составена од 3 члена.

Изборната комисија ја избира Собранието на предлог на претседателот на Комората, односно претседавачот на Собранието.

Изборната комисија се грижи за законитоста на изборната постапка.

Обезбедува и подготвува гласачки листи за сите органи што се избираат, како и обезбедува гласачки кутии.

Со Изборната комисија раководи претседател на комисијата и во нејзино име поднесува извештаи на Собранието.

Гласањето се врши на тој начин што претседателот на Изборната комисија ги повикува присутните нотари по редоследот како се запишани во гласачкиот список.

По гласањето, гласачката листа се внесува во гласачката кутија.

По завршеното гласање, Изборната комисија ги пребројува гласачките листи, утврдува дали има неважечки листи и колкав е нивниот број, и ги утврдува резултатите од гласањето.

За време на спроведување на изборите, како и за време на утврдување на резултатите од гласањето, Изборната комисија води записник.

По утврдувањето на резултатите од гласањето, Изборната комисија поднесува извештај пред Собранието.

Врз основа на резултатите од гласањето, Собранието донесува одлуки.

Член 51

Претседателот на Комората и член на органите на Комората, може да биде отповикан доколку не ги извршува своите обврски во согласност со законот, овој Статут и другите акти на Комората.

V. ЈАВНОСТ НА РАБОТАТА НА ОРГАНИТЕ НА КОМОРАТА

Член 52

Работата на органите на Комората е јавна.

Јавноста на работата на органите на Комората се остварува со присуство на седници на органите на Комората на заинтересираните нотари, со одржување на јавни седници, со повикување на присуство на заинтересираните, со доставување на записници од седници и извештаи од работењето, со објавување на одлуките, заклучоците и актите на Комората преку средствата за информирање, Службениот весник на Република Македонија, Нотарскиот весник и со доставување на извештаи најмалку еднаш во годината на Собранието на Комората или на друг начин.

а) Нотарски весник

Член 53

Нотарската комора може да биде издавач на свое стручно и информативно гласило.

Главниот и одговорен уредник, Издавачкиот совет, Уредувачкиот одбор со уредниците по рубрики, периодот на издавањето како и износите за потребните средства за издавањето на гласилото, ги одредува Управниот одбор на Комората.

б) Центар за информации и евиденција

Член 54

Управниот одбор на Комората, обезбедува еднообразна примена на законските прописи и усогласена практика на работењето на нотарите, преку Центарот за информации и евиденција. Центарот обработува и води евиденција на податоци од заедничко значење на нотарската служба. Предмет на обработка и евиденција се податоци кои не претставуваат службена, односно деловна тајна. Секој нотар е должен да ги достави бараните податоци до Центарот за информации и евиденција.

Прашањата на организирањето, начинот на работата и други прашања на функционирањето на Центарот за информации и евиденција, се уредува со одлука на Управниот одбор на Комората.

VI. ОПШТИ АКТИ НА КОМОРАТА

Член 55

Актите на Комората се:

- Статутот;
- Кодекс на професионална етика на нотарите;
- Правилник за дисциплинска одговорност;

-Деловник за работа на Комисијата за спроведување на конкурсот за именување на нотарите;

-Правилник за прием и практично усовршување на нотарските приправници;

-Правилник за нотарска тарифа;

-Правилник за организација и работа на стручна служба;

-Правилник за распределба на средствата по фондови;

-Правилник за попис и книговодство;

-Пр авилник за награди и признанија;

-Деловник за работа на Собранието;

-Деловник за работа на Управниот одбор, како и други деловници и општи акти што ќе бидат донесени за работи од работата на Комората и нотарската дејност воопшто дколку за тоа има потреба.

Член 56

Актите на Комората мора да бидат во согласност со Уставот на Република Македонија, Законот за вршење на нотарските работи и други закони, договори и спогодби кои ги прифатила и одобрила Комората.

Член 57

Статутот, Кодексот за професионална етика на нотарите, Правилникот за дисциплинска одговорност, Правилникот за нотарската тарифа, ги донесува, изменува или дополнува како и укинува Собранието на Комората. Деловникот за работа на Комисијата за спроведување на конкурс за именување на нотари, Правилникот за прием и практично усовршување на нотарските приправници, Правилникот за нотарски заменици, Правилникот за распределба на средства по фондови, Правилникот за награди и признанија, Деловникот за работа на Собранието, ги донесува, изменува или дополнува Управниот одбор.

Член 58

Иницијативата за донесување или измена на акти на Комората, може да даде секој нотар член на Комората, Управниот одбор, претседателот на Комората или друг орган на Комората.

Одлука за поведување на постапка донесува Управниот одбор.

По донесувањето одлука за поведување на постапка за изработка на општ акт, се формира Комисија за изработка на актот, а потоа се даваат на јавна расправа.

По завршувањето на расправата се доставува до надлежниот орган на одлучување.

Актот донесен од Собранието на Комората влегува во сила осмиот ден од неговото донесување, а Правилникот за нотарската тарифа осмиот ден од објавувањето

во „Службен весник на Република Македонија“.

Член 59

Измените и дополнувањата на актите на Комората се вршат по иста постапка, како и за нивното донесување.

VII. НОТАРСКИ ПРИПРАВНИЦИ

Член 60

Нотарски приправник може да биде лице кое е дипломиран правник и е вработен во **нотарска канцеларија**.

Изборот на приправник е во исклучива надлежност на нотарот.

Приправничкиот стаж трае две години.

Времето поминато како нотарски приправник се изеднувачува во поглед на правото на полагање на правосуден и нотарски испит, испит за извршители или друг стручен испит.

Секој нотарски приправник задолжително мора да биде запишан во Именикот на нотарските приправници што се води во Комората.

Член 61

Правата и обврските на нотарските приправници, како и стручното усовршување се регулира со посебен правилник што ќе го донесе Управниот одбор на Комората.

Нотарски стручни соработници

Член 61-а

Нотарски стручен соработник е дипломиран правник вработен во канцеларијата на нотарот и е запишан во Именикот на нотарски стручни соработници што го води Комората.

Нотарски стручен соработник може да ги врши сите работи кои според законот е овластен да ги врши нотарот, но под контрола на нотарот и тој не смее да потпишува.

Нотарски стручен соработник кој ги исполнува условите за именување на нотар, може да биде именуван за помошник-нотар или заменик-нотар.

Заменик нотар

Член 61-б

Ако нотарот е отсутен, болен или од други причини е спречен подолго време да ја врши својата служба, ќе се именува заменик-нотар ако ги исполнува законските услови.

Нотарот е должен да ја достави целокупната документација за заменик-нотар и времетраењето на замената до Комората и Министерството.

За да може заменик-нотарот да ја врши службата потребно е одобрение од Комората, по претходно писмено известување до Министерството, доколку нотарот е спречен да ја врши својата работа, но за временски период не повеќе од 60 дена.

Ако нотарот е спречен да ја врши својата служба за временски период повеќе од 60 дена, но не подолго од шест месеци, потребно е одобрение од Министерот, а по претходно писмено известување до Комората. Ако Министерот не го одобри предложениот заменик, ќе го извести нотарот да предложи друго лице за свој заменик, а доколку нотарот не определи друго лице, а поради спреченост да ја врши својата служба повеќе од 60 дена има потреба од заменик-нотар, по предлог на Комората, Министерот ќе определи заменик-нотар.

Заменик-нотарот ја води нотарската канцеларија на сметка и на товар на нотарот. Правниот однос на заменик-нотар со нотарот се уредува со меѓусебен договор.

Заменик-нотарот ги врши сите работи кои според закон е овластен да ги врши нотарот. При составување на актите, записниците и исправите, мора да го назначи своето име, презиме и својство; одлуката со која е поставен; како и името и презимето на нотарот што го заменува; ги води книгите и уписниците на нотарот; ги употребува службените штембили и печати на нотарот кај кого работи, како и свој печат со назнака „заменик-нотар“. Исправите што тој ги составува и заверува се чуваат во архивот на нотарот.

Сите работи ки ги врши заменик-нотарот имаат иста правна сила како да ги врши нотарот кој го заменува. За штета која заменик-нотарот ќе ја стори спрема трети лица со повреда на својата службена должност, одговара нотарот.

Заменик-нотарот е должен пред да започне да ја врши службата, да го депонира својот потпис и печат со назната „заменик-нотар“ на записник во судот на чие подрачје е службеното седиште на нотарот кој го заменува и пред претседателот на Комората да даде писмена изјава.

Кога заменик-нотарот ја презема својата должност од нотарот, се составува записник за примопредавање на службените штембили и печати, уписници и книги. Записникот го потпишува нотарот, заменик-нотарот и овластен претставник на Комората.

Додека трае замената, нотарот не смее да врши нотарски работи.

Нотар кој привремено ја врши службата

Член 61-в

Ако нотарот умре, е преместен, привремено или трајно е оддалечен од својата служба, ако му престане службата нотар или ако даде оставка, претседателот на Комората по службена должност, по претходно прибавено мислење на Управниот одбор на Комората ќе определи нотар кој привремено ќе ја врши службата од соседните нотари или помошници-нотари.

Нотарот кој привремено ќе ја врши службата ќе ги преземе списите и книгите на нотарот, како и исправите и предметите од вредности што му се доверени.

За поставување нотар кој привремено ќе ја врши службата, претседателот на Комората издава решение во кое се назначува времето за кое е поставен и затоа го известува Министерот и судот на чие службено подрачје се наоѓа нотарската канцеларија.

Нотарот кој привремено ја врши службата е должен пред да почне со вршење на службата да го депонира својот потпис и отпечаток од печатот на записник во судот на чие подрачје се наоѓа нотарската канцеларија, а пред претседателот на Комората да даде писмена изјава, која според содржината е иста како и за нотар, ако дотогаш не дал. За дадената писмена изјава ќе се состави записник.

Нотарот кој привремено ја врши службата не може да преземе нови работи. Нотарот кој привремено ја врши службата ги довршува започнатите работи на нотарот кој го заменува. При довршувањето на актите, записниците и исправите мора да го назначи совето име, презиме и својство; решението со кое е поставен; да ги води книгите и уписниците на нотарот и да ги употребува службените штембили и печати на нотарот, како и својот печат со назнака „нотар кој привремено ја врши службата“. Исправите што гој ги составува и заверува се чуваат во архивот на нотарот.

Сите работи што ги врши нотарот кој привремено ја врши службата имаат иста правна сила како непосредно да ги извршил самиот нотар. За штетата која нотарот кој привремено ја врши службата ќе ја стори спрема трети лица со повреда на службената должност, одговара лично согласно законската одговорност на нотарот.

VIII. НОТАРСКИ ЗАМЕНИЦИ

Помошник нотар

Член 62

Помошник-нотарот е лице кое ги исполнува условите за именување на нотар и е вработен во канцеларијата на нотарот.

Помошник-нотарот се запишува во Именикот на помошници-нотари.

По предлог на нотарот, Министерот го именува помошник-нотарот во неговата канцеларија. Писмениот предлог за именување помошник-нотар, со потребната документација се доставува до Министерот.

Ако министерот не го прифати предлогот на нотарот за именување на помошник-нотар, нотарот во наредните шест месеци не може да бара именување на помошник-нотар.

Помошник-нотарот започнува со работа од денот на уписот во Именикот на Комората. Нотарот е должен без одлагање да ја извести Комората и Министерот за престанок и секој прекин на работа на помошник-нотарот.

Помошник-нотарот е должен пред започнување на својата работа пред претседателот на Комората да даде писмена изјава, која по содржина е иста како и за нотарот.

Помошник-нотарот ги потпишува актите, записниците, исправите, потврдите и заверките со напомена дека потпишува како помошник-нотар, за што користи свој печат со содржина „помошник-нотар“.

Сите работи кои ги врши помошник-нотарот имаат иста правна сила како непосредно да ги извршил самиот нотар. За штета која помошник-нотарот ќе ја стори спрема трети лица со повреда на својата службена должност одговара нотарот.

Помошник-нотарот не може да постапува кога за полноважност на нотарската исправа со закон е предвидено учество на двајца сведоци.

Помошник-нотарот е должен пред да започне да ја врши службата да го депонира својот потпис на записник во судот на чие подрачје е службеното седиште на нотарот кај кого работи како помошник. Примерок од записникот се доставува до Министерството и до Комората.

Нотарот може да ги извести Министерството и Комората дека неговиот помошник-нотар ќе го заменува за одреден временски период во својство на заменик-нотар доколку се исполнети условите определени во законот.

Нотарот може во секое време на својот помошник-нотар да му ги одземе или да му ги даде одземените овластувања во поглед на одредени заверки или составување на акти, записници и други исправи и нивно потврдување.

Член 63

Нотарот по свој избор може да вработи и други лица за одделни работи како нотарски службеници.

IX. ИМЕНИЦИ И ДЕЛОВНИ КНИГИ НА КОМОРАТА

Член 64

Комората ги води следните именици:

-Именик за именување нотари;

-Именик за нотарски приправници;

-Именик за нотарски стручни соработници;

-Именик на заменици-нотари;

-Именик на нотари кои привремено ја вршат службата;

-Именик на помошник-нотари

-Книга за депонирање на потписи на овластени лица;

Нотарот, нотарскиот приправник, нотарски стучен соработник, заменик-нотар, нотар кој привремено ја врши службата и помошник нотар, пред да започнат со работа, мора да бидат претходно запишани во соодветниот именик.

Управниот одбор со одлука го утврдува начинот на покривање на трошоците за водење на книгите.

Член 65

Комората ги води следните деловни книги:

-деловоден протокол;

-книга за службени патувања;

-за награди и признанија;

-за основните средства на Комората;

-за изречените дисциплински мерки;

-персонални досиеја на нотарите, приправниците и замениците;

-книга за евиденција на зазамените ставови од страна на Собранието на Комората, Управниот одбор и Стручниот совет, за единствена и еднообразна примена на законските прописи, подзаконски акти и актите на Комората;

-книга за евиденција на одржаните советувања и предавања, како и други евидентни книги што ќе ги утврди Управниот одбор;

-води книги за заверка на нотарските уписници и именици.

За давање податоци од евиденциите на Комората, се грижи Центарот за информации и евиденција.

Член 66

Начинот на водење, чување и трошоците за имениците и деловните книги на Комората го определува Управниот одбор по предлог на Претседателот на Комората.

Х. СТРУЧНА СЛУЖБА НА КОМОРАТА

Член 67

Стручните и помошните административни работи на Комората ги врши стручна служба на Комората.

Делокругот на работите, работните задачи, бројот на вработените, условите за вработување, платите, правата и обврските од работниот однос се утврдуваат и регулираат во согласност со законските прописи и потребите на Комората со посебен Правилник што го донесува Управниот одбор, по предлог на претседателот на Комората.

Член 68

Со работата на Стручната служба раководи секретар. Секретарот ја застапува и претставува Стручната служба и врши други работи утврдени со Правилникот за организација и работа на Стручната служба, ако и работи со кои ќе го задолжи претседателот на Комората.

Лицето кандидат за секретар мора да зборува и пишува солидно француски или англиски јазик.

Член 69

Вработените лица во Стручната служба на Комората, најпрвин се вработуваат на определено време за проверка на нивните стручни, работни и организаторски способности.

Пробната работа на вработените во Стручната служба ја следи и оценува формирана Комисија од страна на Управниот одбор.

Вработеното лице во Стручната служба, кое нема да добие позитивна оценка, за успешно извршена пробна работа, работниот однос му престанува, што практично значи вработениот засновал работен однос на определено време.

ХІ. СРЕДСТВА И ФОНДОВИ НА КОМОРАТА

Член 70

Средствата на Комората се обезбедуваат од членарината на нотарите.

Со средствата на Комората располагаат органите на Комората, според своите овластувања, а во согласност со законските прописи, актите на Комората и одлуките на органите на Комората.

Член 71

Висината на членарината ја одредува Собранието на Комората со своја одлука. Начинот на плаќање и рокот за плаќање го определува Управниот одбор.

Членарината нотарите ќе ја уплатуваат на сметката на Комората со почеток од месец септември 1998 година.

Членарината се уплатува вирмански на сметка на Комората.

Висината на членарината се одредува во зависност од потребните средства на Комората, а во согласност со годишните планови на приходите и расходите.

Член 72

Покрај членарината, средства на Комората се и други извори, дотации, легати, заеми и друго.

Комората може да остварува приходи од вршење на дејност преку други форми, односно со основање на правни лица, или проширување на дејност.

Основањето правни лица се уредува врз основа на одлука на Управниот одбор.

Член 73

Фондови на Комората се :

- Деловен фонд;
- Фонд за подмирување на придонесите на нотарите;
- Фонд за осигурување на нотарите од штета;
- Фонд за стручно усовршување на нотарските приправници;
- Резервен фонд;
- Фонд за социјално, здравствено и пензиско осигурување на нотарите;

Комората може да оснива и фонд за кредитирање.

Формирањето на други фондови се врши со одлука на Собранието на Комората, по предлог на Управниот одбор и претседателот на Комората.

Член 74

Средствата по фондови се распределуваат со одлука на Собранието на Комората.

Член 75

За состојбата на средствата на Комората се составува периодична и завршна сметка.

Завршната сметка ја подготвува стручната служба, ја утврдува Управниот одбор, а ја одобрува Собранието.

XII. ПОПИС И КНИГОВОДСТВО

Член 76

Пописот на основните средства и целокупната инвентаризација се врши во согласност со законските одредби и правилник.

Пописот го вршат комисии формирани од страна на претседателот на Комората.

Член 77

Пописот започнува и завршува пред истекот на календарската година.

Комисите работат во потполн состав.

Сите пописни листи ги потпишуваат сите членови на пописните комиси.

Материјалите од пописите се предаваат на стручната служба на Комората.

Член 78

Книговодството Комората го води во согласност со законските прописи.

XIII. СВЕЧЕНИ ПРИЗНАНИЈА

Член 79

Свечените признанија на Нотарската Комора на Република Македонија се :

1. Почесен медал
2. Медал
3. Плакета
4. Благодарница

Медалот се доделува за особени заслуги на нотар за постигнати резултати за развојот на нотаријатот и нотарската дејност воопшто и уживање на посебен углед меѓу нотарите и граѓаните;

Плакетата се доделува за успешно вршење на нотарската дејност, уживање на углед во Комората и успешно извршување на поверени задачи од страна на органите на управување во Комората;

Благодарница се доделува на нотар кој извршил одредени работи во интерес на Комората.

Член 80

Свечените признанија се доделуваат со одлука на Собранието на Комората, а по предлог на Управниот одбор на Комората и претседателот на Комората.

Член 81

Формата и содржината на свечените признанија ја одредува Управниот одбор на Комората по предлог на претседателот на Комората.

XIV. ПРАВА И ДОЛЖНОСТИ НА НОТАРИТЕ

Член 82

Правата и должностите на нотарите се утврдени со законот и другите општи акти на Комората.

Нотарите се должни да обезбедат правоверност на актите и договорите кои ги склучуваат договорните страни, да составуваат документи според законот и да ги извршуваат другите нотарски дејствија утврдени со закон, подзаконски акти, Статутот и актите на Комората.

Член 83

Нотарските работи ги вршат исклучиво именуваните нотари кои се запишани во Именикот на нотарите што го води Комората и кои отпочнале со работа.

Член 84

Нотарските работи можат да се извршуваат од нотар како нотар поединец или како нотарска заедница од два или повеќе нотари.

Два или повеќе нотари од исто седиште можат да се здружат во нотарска заедница, заради заедничко остварување на приходите од извршената работа и заедничко плаќање на трошоците. Секој од нотарите во нотарската заедница ги врши работите директно, лично и на своја одговорност без едниот да одговара за постапките на другиот. Здружените нотари кои имаат седиште во иста општина, можат да користат иста канцеларија, на која истакнуваат поединечни фирми на секој нотар.

Член 85

Нотарот нотарските работи ги врши како основно и единствено занимање.

Нотарот ги извршува нотарските работи независно и слободно врз основа на закон и доколку биде избран или именуван на јавна или друга функција, не може да ги врши нотарските работи. Во тој период неговите права и обврски му мируваат. По истекот на мандатот за именување на јавна или друга функција, нотарот може да се врати на нотарското место на кое претходно работел, односно бил именуван.

Член 86

Нотарот е должен системски да ја води својата архива. Забрането е монополски однесување, односно еден нотар да врши работи за цела територија на Република Македонија.

Огласувањето, формата, начинот на поставување, содржината на патоказите ќе се уреди со одлука на Управниот одбор.

Член 87

Нотарот задолжително е должен да се осигурува од одговорност за штета, се додека таа обврска не ја преземе Комората.

Член 88

Нотарот е долежен своето работно време да го определи според Правилникот за работно време и истото задолжително да го почитува.

Пред влезната врата да го соопшти работното време.

Член 89

Нотарот е должен да ги чува и заштитува списите и целокупната архива која произлегува од вршењето на нотарските работи, според законските утврдени рокови.

Член 90

Нотарот кој е именуван со повелба и започнал со работа, има право и предност да побара од Министерот за правда да биде именуван на непополнето нотарско место или упразнето нотарско место (прераспоредување).

Комисијата за спроведување на конкурсот за именување на нотари, ќе го извести за тоа Министерот за правда со цел за тоа нотарско место да не се распише конкурс, туку за нотарското место што го ослободува нотарот.

Член 91

Нотарот на видно место пред влезната врата мора да истакне фирма во согласност со прописите што ја регулираат таа материја.

Член 92

Однесувањето на нотарите во вршењето на нотарските работи, меѓусебе како колеги, како и спрема странките, се регулира со Кодексот за професионалната етика на нотарите.

Член 93

Нотарот е должен редовно да ја уплатува членарината.

Член 94

Нотарот е должен да ги почитува одлуките на органите на управувањето на Комората.

XV. ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 95

Со влегувањето во сила на овој Статут, престанува да важи Статутарната одлука донесена на основачкото Собрание одржано на ден 15.08.1998 година.

Член 96

Сите општи акти на Комората мора да бидат во согласност со одредбите на овој Статут.

Член 97

Толкување на одредбите на овој Статут, дава Управниот одбор.

Член 98

Овој Статут влегува во сила веднаш со денот на донесувањето на Одлуката на Собранието за негово прифаќање од кога и ќе се применува

Овој пречистен текст на Статутот е подготвен од страна на Формирана Комисија од Управниот одбор, а е утврден и усвоен од страна на нотарите на одржаното Прво вонредно Собрание на Комората во Охрид на ден 11 јуни 1999 година.

Одлуката за усвојување на Статутот е одделно составена и е составен дел на овој Статут.

Напомена:

Во овој пречистен текст на Статутот се внесени измените и дополнувањата донесени од Собранието на Комората на 10.12.2004 година и 21.10.2007 година.

*Ношарска комора на
Република Македонија
Претседател,
Злајко Николовски с.р.*

Врз основа на член 119 од Законот за нотаријатот („Сл.весник РМ“ бр.55/07) и член 34 од Статутот на Нотарската комора на Република Македонија, Собранието на Нотарската Комора на Република Македонија на седницата одржана на 29. септември 2007 година, го донесе следниот

П РА В И Л Н И К

дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка

1. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со Правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинската постапка, поблиску се уредува: дисциплинската одговорност, дисциплинските повреди, дисциплински органи, санкции, застареност на гонење, привремено оддалечување од службата, извршување на дисциплински одлуки, како и други прашања во врска со нотарското работење и дисциплинската одговорност на членовите на Нотарската комора на Република Македонија (во понатамошниот текст: Комора).

Член 2

Се смета дека нотарот не е одговорен за дисциплинска повреда се додека неговата одговорност не биде утврдена со конечна одлука.

На нотарот не може да му биде изречена дисциплинска мерка за дисциплинска повреда која пред да биде сторена не била утврдена со Законот за нотаријатот.

Одговорноста за сторено кривично дело, односно прекршок не ја исклучува дисциплинската одговорност на нотарот.

Член 3

Постапката пред дисциплинскиот совет е итна.

Во дисциплинската постапка службен јазик е македонскиот јазик и неговото кирилско писмо.

Претрес пред Дисциплинскиот совет е јавен.

Член 4

Нотарот против кого се води постапката има право на непосредно произнесување пред дисциплинскиот совет.

Нотарот има право да биде застапуван во дисциплинската постапка од лице кое тој ќе го овласти да го застапува.

2. ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ

Член 5

За повреда на законот, Кодексот на професионална етика на нотарите и актите на Комората нотарот одговара дисциплински.

Нотарот е дисциплински одговорен ако со своето однесување во вршењето на службата, спротивно на Кодексот на професионалната етика на нотарите ја нарушува честа и угледот на нотарската служба, ја доведува во прашање довербата на нотарската служба или ако ја повреди нотарската должност со незаконито, нестручно односно несовесно постапување.

Член 6

За сторена дисциплинска повреда се изрекува дисциплинска казна предвидена со Законот за нотаријатот и овој Правилник.

Член 7

При изрекување на дисциплинските мерки се земаат предвид тежината на повредата на службената должност, последиците од таа повреда, степенот на одговорност на нотарот, околностите под кои е сторена повредата, поранешното негово однесување и вршењето на работите, како и други олеснителни и отежителни околности.

3. ДИСЦИПЛИНСКИ ПОВРЕДИ

Член 8

Дисциплински повреди се утврдени со член 124, 125, 126 и 127 од Законот за нотаријатот.

4. ДИСЦИПЛИНСКИ МЕРКИ

Член 9

За сторена дисциплинска повреда спрема нотарот може да се изречат следниве дисциплински мерки:

- писмена опомена,
- јавна опомена,
- парична казна,
- привремено одземање на правото на вршење на нотарска служба, и
- трајно одземање на правото на вршење на нотарска служба.

Висина на паричната казна претставува плата на претседател на основен суд со проширена надлежност (член 31 од Законот за судовите).

Член 10

Дисциплинска мерка писмена опомена или парична казна во висина на една плата определена со член 9 став 2 од овој Правилник ќе се изрече за:

- непочитување на работното време истакнато во нотарската канцеларија,
- неистакнување на фирмата и патоказите, или нивно поставување спротивно на актите на Комората,
- неуредно чување на списите и податоци,
- неприсуствување на состаноците на Комората и на други службени состаноци, на кои е должен да присуствува нотарот (семинари, советувања и друго),
- непристоен однос со странките или пред старнките,
- однесување што го намалува угледот на нотарската служба и нотарот,
- непристоен однос кон службени или други лица со кои нотарот презема дејство во вршењето на нотарската служба,
- одбивање или несовесно исполнување на обврските определени со актите на Комората.

Член 11

Дисциплинската мерка јавна опомена или парична казна во висина од една до три плати определена со член 9 став 2 од овој Правилник ќе се изрече за:

- ветување на нотарот лично или преку посредник дека нотарската награда ќе биде намалена,
- работење под дејство на алкохол или наркотични средства,
- неуредно водење на книга, и
- непридржување кон законските одредби во однос на формата на нотарската исправа.

Член 12

Дисциплинска мерка парична казна во висина на три плати определена со член 9 став 2 од Правилникот или привремено одземање на правото

на вршење на нотарска служба во траење од еден до шест месеци ќе се изрече за:

- неводење евиденција за наплата на награда, трошоците и такси согласно со Законот за нотаријатот и соодветните правилници,
- наплата на поголема награда, или трошоци спротивно на Нотарската тарифа,
- намалување на нотарската награда спротивно на Нотарската тарифа,
- вршење на службени дејности забранети со закон,
- застапување странки или составување исправи во случаи во кои тоа му е забрането,
- грубо повредување на должното почитување спрема судовите и надзорните органи, како и на органите на Комората,
- непостапување по одлуки на судовите за привремено одземање на нотарски исправи и по одлуки на надзорните орган за отстранување на недостатоци во работењето,
- составување приватни исправи,
- составување на нотарски исправи или заверување на приватни исправи на јазик, спротивно на одредбите на Законот за нотаријатот или друг закон со кои е уредена употребата на јазикот,
- купување на предмети на јавна продажба или стекнување на други права во текот на друга постапка, која тој ја води како нотар или повереник на судот или како застапник на странка за себе или за свои роднини (во права линија или до четврти степен во странична линија)
- преземање на службени дејствија надвор од службеното подрачје на нотарот,
- постапување спротивно на член 8 став (8) од Законот за нотаријатот,
- употреба на факсимил на службена исправа или книги.

Член 13

Дисциплинска мерка трајно одземање на правото на вршење на нотарска служба или парична казна во висина од три до шест плати определена со член 9 став 2 од Правилникот ќе се изрече за:

- повреда на должност утврдена со закон за нотаријатот со што сериозно се загрозува довербата во непристрасност на нотарот и во исправите кои ги составува, особено ако преземе службено дејствие за работа која според закон не е дозволена,
- непридржување кон законските одредби од кои зависи важноста на нотарската исправа,

- потврдување на факти што не се случиле во присуство на нотарот,
- потпишување на исправите за службените дејствија на кои не присуствувал нотарот,
- вршење за награда на некоја постојана или приватна служба,
- занимавање со трговија и посреднички работи,
- вршење занимање што не е во согласност со угледот, честа и независност на нотарот,
- склучување договори во свое име за други лица или во туѓо име за себе или учество во правна работа во која презема службени дејствија како нотар или повереник на судот,
- вложување на пари што му се доверени на чување на нотарот на негово име, спротивно на одредбите на Законот за нотаријатот,
- преземање на обврски на гаранција или одговорности во работи кои се склучуваат со негово учество во својство на нотар,
- вршење нотарски работи за време за кое нотарот е привремено оддалечен од работата или на друг начин избегнување на мерката привремено одземање на правото на вршење на служба,
- застапување на политичко уверување во вршењето на нотарската служба,
- непреземање или делумно преземање на пропишаните мерки за осигурување на безбедност на доверените предмети,
- непреземање на пропишаните мерки за спречување на перење на пари и други приноси од казниви дела,
- предизвикување на материјална штета на странките,
- примање на подароци или друг вид корист или постапување на личниот финансиски интерес во судир со положбата и статусот на нотарот,
- оддавање класифицирана информација со степен на тајност определена согласно со закон,
- одбивање да се даде или давање неточни податоци на држаните органи, правните лица и на граѓаните, доколку давањето на податоците е пропишано со закон,
- незаконито располагање со материјалните средства што му се доверени,
- извршување на кривично дело или прекршок во вршењето на нотарската служба, или друго кривично дело или прекршок што го прави нотарот недостоен за вршење на нотарската служба или го нарушува угледот на нотарската служба или на нотарот, и
- оставање на празни рубрики во службени книги на нотарот.

5. ДИСЦИПЛИНСКИ ОРГАНИ

Член 14

Дисциплински органи на Комората:

1. Дисциплински совет, како првостепен орган, и
2. Управен одбор на Комората, како второстепен орган.

Член 15

Дисциплинските органи од член 14 од овој Правилник се избираат и отповикуваат од страна на Собранието на Комората, на начин и постапка определена со Статутот на Комората.

Член 16

Дисциплинските органи се самостојни и независни во донесувањето на одлуките и водењето на постапката, а за својата работа одговараат пред Собранието на Комората.

Член 17

Правата и должностите на дисциплинските органи и одговорноста за дисциплинските повреди на нотарот, се уредуваат со Законот за нотаријатот, Статутот на Комората и овој Правилник.

Член 18

Членовите на дисциплинските органи не можат да бидат повикани на одговорност за одлуките што ги донесуваат во текот на дисциплинската постапка.

5.1. ДИСЦИПЛИНСКИ СОВЕТ

Член 19

Дисциплинскиот совет е составен од 5 члена и нивни заменици од кои два члена и нивни заменици ги избира Собранието на Комората, а три члена и нивни заменици по предлог на министерот.

При изборот на членовите на Дисциплинскиот совет од редот на нотари се води сметка за застапеноста според месната надлежност на апелационите судови во Републиката.

Мандатот на членовите на Дисциплинскиот совет и нивните заменици изнесува 2 години.

Член 20

На првата конститутивна седница на Дисциплинскиот совет се избира претседател на

Дисциплинскиот совет и неговиот заменик, како и секретар на Дисциплинскиот совет.

Доколку за претседател на Дисциплинскиот совет биде избран член од редот на надворешните членови, во таков случај за заменик се избира член од редот на нотарите и обратно.

Заменик претседател ги има истите права и должности како и претседателот во случај кога го заменува. Таквото право го имаат и заменици на членови на Дисциплинскиот совет.

Член 21

Секретарот на Дисциплинскиот совет се грижи за уредноста на дисциплинските предмети, води евиденција на предметите кои се во работа како и оние кои се правосилно завршени, учествува во работата на Дисциплинскиот совет со водење на записник од претресот и за советување на членови на Дисциплинскиот совет, врши и други дејствија по налог на претседателот на Дисциплинскиот совет. Во договор со претседателот на Дисциплинскиот совет ги закажува претресите и ги известува лицата што треба да присуствуваат на претресот.

5.2. СТРУЧНА СЛУЖБА

Член 22

Административните и други работи за потреби на Управниот одбор, како второстепен дисциплински орган и Дисциплинскиот совет ги врши стручната служба на Комората.

6. ДИСЦИПЛИНСКА ПОСТАПКА

Член 23

Дисциплинска постапка се поведува по предлог на министерот за правда, претседателот на основниот суд на чиешто подрачје е седиштето на нотарот и претседателот на Комората.

Предлогот за поведување на дисциплинска постапка содржи факти и докази од кои се утврдува постоењето на дисциплинска повреда.

По приемот на предлогот се образува предмет кој се заведува под датумот на приемот во уписникот „ДП“ при што добива соодветен број.

Предлогот од став 1 на овој член веднаш се доставува до нотарот на кој се однесува, кој во рок од осум дена од приемот доставува одговор и докази кои се наведени во предлогот, а се наоѓаат кај него.

Предлогот од став 1 на овој член се доставува до Претседателот на Комората кој веднаш го

известува министерот за правда дека е поднесен предлог за поведување на дисциплинска постапка против нотар, освен во случај кога подносител на предлогот е министерот за правда.

Член 24

Претседател на Дисциплинскиот совет определува членот на советот – известител по предметот, на кого му се доставува предметот со сите докази за проучување и реферирање.

За утврдување на факти во врска со дисциплинската одговорност на нотар членот на Дисциплинскиот совет, известител по предметот, може за одредени факти и околности во врска со дисциплинската повреда да спроведе извиди пред да започне дисциплинскиот претрес, за што стручната служба задолжително составува записник кој содржи констатираната состојба.

Член 25

Дисциплинскиот совет работи на седница. Седниците се одржуваат во форма на претрес. Претресот се одржува во службените простории на Комората.

Член 26

Претресот го закажува претседателот на Дисциплинскиот совет, а во негово отсуство заменикот претседател, на кој се повикува нотарот и неговиот бранител доколку го има, сведоците, а по потреба и други лица.

Поканата за претрес се доставува најдоцна 5 дена пред денот на одржувањето на претресот.

Поканата за претресот содржи име и презиме на лицето кое се повикува, времето и местото на одржување на претресот, причината за повикување и својство во кое се повикува лицето во постапката.

Поканата за претресот до нотар или друго лице се доставува преку пошта.

Член 27

Пред почетокот на претресот, претседателот на Дисциплинскиот совет утврдува дали се присутни сите повикани лица и го проверува нивниот идентитет.

Претресот може да се одржи во отсуство на нотарот и неговиот бранител доколку уредно биле повикани, а отсуствуваат од неоправдани причини.

Член 28

Кога се исполнети условите за одржување на претресот Претседателот на Дисциплинскиот совет

го отвора истиот, му дава збор на известителот, а потоа на нотарот или неговиот бранител, сведоците и др. при што се грижи за правилно водење на дисциплинската постапка.

Претседателот и членовите на Дисциплинскиот совет може да поставуваат прашања и да бараат објаснувања.

По изјаснување на членот — известителот и нотарот Дисциплинскиот совет пристапува кон изведување на предложените докази. Доказите се изведуваат со читање или со сослушување на сведоци, а кога е потребно се одредува и вештачење.

Доколку одредени прашања во врска со дисциплинската постапка не се регулирани со Законот за нотаријатот и актите на Комората, соодветно се применуваат правилата на кривичната постапка.

Претресот, по правило завршува во истиот ден кога е и започнат.

Зе дејствијата преземени на претресот Секретарот на Дисциплинскиот совет води записник кој содржи податоци за составот на Дисциплинскиот совет, подносителот на предлогот, времето и местото на одржување на претресот, нотарот и неговиот бранител, доколку таков има, законскиот основ на дисциплинската повреда, битната содржина на исказот на нотарот, сведоците и изведените докази.

Записникот го потпишуват: претседателот, нотарот против кого се води дисциплинската постапка, односно неговиот бранител и записничарот.

Доколку нотарот или неговиот бранител одбијат да го потпишат записникот, ќе се внесат причините за одбивањето.

Член 29

По одржување на претресот Дисциплинскиот совет донесува одлука.

За советувањето и гласањето се составува посебен записник кој содржи: состав на Дисциплинскиот совет, место и време на одржувањето на советувањето, текот на гласањето и одлука.

Издвоените мислења, доколку ги има, се внесуваат во самиот записник, а го потпишуваат сите членови на Дисциплинскиот совет и записничарот.

Записникот за советувањето и гласањето ќе се затвори во посебна обивка, а може да го разгледа само Управниот одбор на Комората кога одлучува по правен лек.

Член 30

Против одлуката на Дисциплинскиот совет со која се изрекува дисциплинска мерка, нотарот има право на жалба до Управниот одбор на Комората во рок од осум дена од денот на приемот на одлуката.

Жалбата се поднесува во два примероци.

Едниот примерок се доставува до подносителот на предлогот кој може да даде одговор на жалбата во рок од осум дена по приемот на жалбата.

Член 31

Седницата на Управниот одбор на Комората кога одлучува во втор степен е јавна.

Управниот одбор на Комората кога одлучува како второстепен дисциплински орган постапува според правилата на кривичната постапка кои се однесуваат на жалбената постапка.

6. ОДЛУКИ НА ДИСЦИПЛИНСКИТЕ ОРГАНИ

Член 32

Дисциплинските органи од член 14 од овој Правилник своите одлуки ги донесуваат во форма на одлука или решение.

Одлуката за изрекување на дисциплинска мерка содржи:

- вовед, во кој се наведува кој и кога ја донел одлуката, по повод чија одговорност и во врска со чиј предлог,
- изрека, во која се внесува видот на изречената дисциплинска мерка и краткиот опис на повредата за која нотарот е одговорен,
- образложение, во кое се наведува кои факти и врз основа на кои докази се утврдени, каква е оценката на изведените докази и кои околности се земени предвид при изрекувањето на мерката, и
- поука за заштита на правата.

Член 33

Дисциплинскиот совет донесува:

1. одлука со која нотарот се ослободува од одговорност дека сторил дисциплинска повреда,
2. одлука со која нотарот се огласува за виновен за сторена дисциплинска повреда и му се изрекува дисциплинска мерка, и
3. решение за привремено оддалечување од службата.

Член 34

Управниот одбор ги донесува следните одлуки:

1. ја укинува одлуката на Дисциплинскиот совет и предметот го враќа на повторно постапување и одлучување на првостепениот орган,
2. ја потврдува одлуката на Дисциплинскиот совет, и
3. со решение жалбата ја отфрла како недозволена или ненавремена.

Член 35

Против одлуката или решението на Управниот одбор од член 34 од овој Правилник може да се поведе управниот спор пред Управниот суд.

7. ЗАСТАРЕНОСТ

Член 36

Поведувањето на дисциплинската постапка застарува во рок од две години од денот на сторување, или во рок од една година од дознавање за повредата при вршење на надзор.

Ако дисциплинската повреда повлекува и кривична одговорност, дисциплинската постапка за утврдување на одговорноста на нотарот застарува во рок од две години од денот на дознавањето на повредата.

Застареноста се прекинува со секое процесно дејствие што се презема заради поведување и водење на дисциплинската постапка.

Застареноста на **водењето** настапува во секој случај кога ќе измине двапати онолку време што според ставовите 1 и 2 на овој член се бара за застареност на поведувањето.

8. ПРИВРЕМЕНО ОДДАЛЕЧУВАЊЕ ОД СЛУЖБАТА

Член 37

По предлог на министерот за правда, Управниот одбор или претседателот на Комората, со цел за заштита на достоинството на нотарската служба, а по оценката за неговата основаност, Дисциплинскиот совет донесува одлука со која на нотарот привремено му се забранува вршење на службата кога е поведена дисциплинска постапка.

Привременото оддалечување од службата трае до конечното завршување на дисциплинската постапка и може да се отповика во текот на дисциплинската постапка ако престанале причините за неговото изрекување.

Предлогот од ставот 1 се поднесува заедно со предлогот за поведување на дисциплинска постапка, или како посебно образложен предлог во текот на дисциплинската постапка и тој без одлагање се доставува до нотарот, кој има право да се изјасни за него во рок од три дена.

За привременото оддалечување, Дисциплинскиот совет одлучува со решение, а за кое без одлагање се известува претседател на Комората и тој го известува министерот за правда.

Поротив решението за привремено оддалечување нотарот има право на жалба до Управниот одбор на Комората во рок од три дена од приемот на решението. Жалбата не го задржува извршувањето на решението.

Против одлуката на Управниот одбор со која се потврдува решението нотарот има право да поведе управен спор.

9. ИЗВРШУВАЊЕ НА ДИСЦИПЛИНСКИ ОДЛУКИ

Член 38

Конечната одлука донесена во дисциплинска постапка ја извршува претседателот на Комората.

Дисциплинската мерка писмена опомена, содржи предупредување повредата да не се повтори.

Дисциплинската мерка јавна опомена се извршува со писмена опомена која се става да стои 30 дена на вратата од салата за состаноци во седиштето на Комората, и содржи предупредување повредата да не се повтори.

Конечната одлука за изречена парична казна и за трошоците на постапката има сила на извршна исправа и предлог за нивното присилно извршување може да поднесе претседателот на Комората. Средствата добиени со присилното извршување одат на сметката на Комората и наменски се користат само за стручно усовршување.

Конечната одлука за изречената мерка одземање на правото на вршење на службата се извршува со бришење на нотарот од Именикот на Комората. Во Именикот се запишува и конечната одлука со која е изречена друга дисциплинска мерка, како и привременото оддалечување од службата во текот на дисциплинската постапка.

Конечната одлука за изрекување на мерката привремено одземање на правото за вршење на службата или на мерката трајно одземање на правото за вршење на службата Нотарската комора ја објавува во „Сл.весник на Република Македонија“.

Член 39

Дисциплинската мерка – писмена опомена се брише од Именикот по истекот на една година од денот на извршувањето.

Дисциплинската мерка – јавна опомена се брише од Именикот во рок од две години од денот на извршувањето.

Сите други казни се бришат по истек на пет години од денот на извршувањето.

10. НАГРАДА И НАДОМЕСТОК НА ТРОШОЦИТЕ НА ЧЛЕНОВИТЕ НА ДИСЦИПЛИНСКИОТ СОВЕТ

Член 40

Награда на членовите на Дисциплинскиот совет се определува со одлука која ја донесува Управниот одбор на Комората.

Надоместок на трошоците се определува со Правилник за висината и надоместокот на патните трошоци кој го донесува Управниот одбор на Комората.

11. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 41

Дисциплинските постапки кои се во тек, ќе се завршат според прописите кои важеле до денот на влегување во сила на овој Правилник.

Член 42

Со денот на влегувањето во сила на овој Правилник престанува да важи Правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка на Нотарската Комора на Република Македонија од 6.02.1999 год.

Член 43

Овој Правилник влегува во сила со денот на неговото истакнување во службените простории на Нотарската комора на Република Македонија.

Нотарска комора на Република Македонија
Претседател,
Златко Николовски

Согласно член 103 став 1 точка а) од Законот за нотаријатот (Сл. Весник на РМ бр. 55/2007) и член 23 од Статутот на Нотарската Комора на РМ, Собранието на Нотарската Комора на РМ на Седмото Вонредно Собрание одржано на 29 септември 2007 година, ја донесе следната

ОДЛУКА

Член 1

Се усвојува Правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка.

Член 2

Одлуката стапува во сила со денот на донесувањето.

Бр. 02-872/4
29.09.2007

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ
ПРЕТСЕДАТЕЛ
Златко Николовски

Согласно член 106 став 1 од Законот за нотаријатот (Сл. Весник на РМ бр. 55/2007), Собранието на Нотарската Комора на РМ на Шестото Вонредно Собрание одржано на 16 јуни 2007 година, едногласно ја донесе следната

ОДЛУКА

Член 1

За членови на Дисциплинскиот совет по предлог на Министерот за правда избрани се:

1. Рахилка Стојковска - раководител на сектор во Министерството за правда, а за нејзин заменик Никола Прокопенко - раководител на одделение во Министерството за правда.
2. Здравка Слаковска - раководител на сектор во Министерството за правда, а за нејзин заменик Јулијана Георгиева - раководител на одделение во Министерството за правда.
3. Добрила Кацарска - Претседател на Основен суд Скопје 1 Скопје, а за нејзин заменик Анита Данилова - судија во Основен суд Скопје 2 Скопје.

Член 2

Одлуката стапува во сила со денот на донесувањето.

Бр. 02-576/5
16.06.2007

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ
ПРЕТСЕДАТЕЛ
Златко Николовски

Согласно член 106 став 1 од Законот за нотаријатот (Сл. Весник на РМ бр. 55/2007), Собранието на Нотарската Комора на РМ на Седмото Вонредно Собрание одржано на 29 септември 2007 година, едногласно ја донесе следната

ОДЛУКА

Член 1

За членови на Дисциплинскиот совет од редот на нотарите избрани се:

1. Сашо Ѓурчиноски - Нотар од Струга, а за негов заменик Светлана Лазаревиќ - Нотар од Скопје.
2. Мијалчо Цоневски - Нотар од Штип, а за негов заменик Лила Коруноска - Нотар од Кичево.

Член 2

Одлуката стапува во сила со денот на донесувањето.

Бр. 02-872/3
29.09.2007

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ
ПРЕТСЕДАТЕЛ
Златко Николовски

ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ НА НОТАР СПОРЕД ЗАКОНОТ ЗА НОТАРИЈАТОТ

Познато е дека дисциплинската одговорност е една од позначајните сегменти на работното право (Законот за работните односи, Законот за државните службеници и др.), која може да доведе до отказ на договорот за вработување, односно до престанок на вработувањето. Исто така, познато е дека дисциплинската одговорност е една од најзначајните видови на правната одговорност, што укажува и на потребата да се определи нејзиното место во однос на другите видови на правата одговорност, а особено казнено-правната (кривичната и прекршочната).

Дисциплинската одговорност, меѓутоа, има далеку пошироко значење и не се однесува само врз лицата опфатени со член 5 став 1 точка 2 од Законот за работните односи („работник“ е секое физичко лице кое е во работен однос врз основа на склучен договор за вработување), туку се однесува и врз други носители на државни и јавни служби како што е случај, например, со судиите (член 74 и др. од Законот за судовите), јавните обвинители (член 61 од Законот за Јавното обвинителство), извршителите (член 54 од Законот за извршување) и др.

Сосема е разбирливо дека и нотарите, кои ја вршат нотарската служба како основно занимање за времето за кое се именувани, се лично одговорни за вршењето на нотарската служба, за повреда на законот, кодексот на професионална етика на нотарите и актите на нотарската комора на Република Македонија (во понатамошниот текст: Комора). При тоа, одговорност за сторено кривично дело, односно прекршок не ја исклучува дисциплинската одговорност на нотарот. Ова поради тоа што нотаријатот врши исклучително значајна функција во правната држава и правниот и правосудниот систем. Неговата системска положба, како дел од правосудниот систем, има повеќе импликации врз обличите на одговорност, детерминирани со фактот дека се работи за јавна служба што ја вршат нотарите кои имаат со закон определен статус на лица што вршат работа од јавен интерес.

За карактерот и спецификите на дисциплинската одговорност на нотарот најпечатлива анализа и согледувања се содржани во статијата „Казнено-правна и дисциплинска одговорност во нотарското работење“ (автор: Проф.Д-р В.Камбовски, „Нотариус“ бр.5/2004). Меѓу другото, зборувајќи за дисциплинската одговорност на нотарот авторот укажува и на следното: „Сторувањето на казнено дело од страна

на нотарот претставува не само тешка злоупотреба на неговата лична позиција, исклучително значајна за правните односи и правосудниот систем, туку и атак врз самата нотарска професија која, како и сите други правосудни функции, има капацитет да придонесе за сигурност на правните односи во мерата во која правните субјекти и веруваат! Поради тоа, системот на одговорност на нотаријатот како јавна служба ја вклучува и дисциплинската одговорност на нотарите како правна рамка за превентивните мерки што имаат карактер на „деликт-пречки“ и што, доследно применувани, резултираат со спречување на злоупотребите инкриминирани како казниви дела. Казнено-правната одговорност е одговорност пред државата, или со други зборови-однос помеѓу два субјекти кои имаат противставена позиција: сторителот на казнено дело, и органите на казнено гонење, во крајна инстанција судот!. Дисциплинската одговорност е одговорност на поединецот пред неговата професија, професионална асоцијација. Кај дисциплинската одговорност навидум, постои конфузија на двата субјекти: субјектот кој одговара и субјектот пред кого се одговара, зашто вториот е повторно асоцијација на субјектите кои (може да) одговараат... За функционирањето на системот на дисциплинска одговорност е неопходно, од друга страна, субјектот пред кого се одговара-асоцијацијата на нотарите (Комората), да има капацитет ефикасно да ги применува мерките на превентивен надзор и на дисциплинска одговорност! Прашањето на доследна примена на законските одредби за дисциплинската одговорност не е, притоа, препуштена на арбитрерна волја на Комората. Тоа не е доброволна асоцијација на нотарите, еснафско здружение во кое се остваруваат определени облици на заемна соработка кои се во заеднички интерес. Напротив, Комората е институција што има јавни овластувања определени со закон...“

НОВИНИ ВО ДИСЦИПЛИНСКАТА ОДГОВОРНОСТ НА НОТАРОТ СПОРЕД ЗАКОНОТ ЗА НОТАРИЈАТОТ

За да може полесно да се разберат новините кои во сфера на дисциплинската одговорност на нотарот ги содржи новиот Законот за нотаријатот („Сл.весник РМ“ бр.55/07, во понатамошниот текст: ЗН), потребно е да се направи куса споредба со соодветните одредби од дерогираниот Закон за

вршење на нотарските работи (во понатамошниот текст:ЗВНР). Имено, прашањето на дисциплинската одговорност на нотарите е регулирано со член 118 до126 од ЗВНР. Покараактеристичните одредби на овој закон се следниве:

-дисциплинскиот орган на Комората е Дисциплинскиот совет (во понатамошниот текст: ДС) кој го избира Собрание на Комората и се избира од редот на нотарите. Според член 34 од Статутот на Комората (15.август 1998 год.) работењето на ДС се регулира со Правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка;

-дисциплинските повреди се поделени на дисциплинска неуредност, која претставува секоја полесна повреда на службена должност, и на дисциплински повреди кои таксативно се определени со ЗВНР;

-дадена е законска можност со статутот на Комората да се утврдат и други дисциплински повреди;

-казните за дисциплински повреди се: усна или писмена опомена, парична казна до висина на една месечна плата на судија на првостепен суд; привремено одземање на правото на вршење на службата и одземање на правото на вршење на службата;

-за поведување на дисциплинската постапка треба веднаш да биде известен министерот, претседателот на основниот суд и претседателот на Комората;

-случаи на привремено оддалечување на нотарот од службата се определени со член 21 и 125 од ЗВНР;

-ДС ја спроведува дисциплинската постапка врз основа на барање за спроведување на дисциплинската постапка, во која учествува и Дисциплинскиот обвинител.

Законот за нотаријатот (Глава 12, член 116-132) во однос на ЗВНР, според општата оценка, прашањето на дисциплинската одговорност на нотарите го уредува на подетален и построг начин. Впрочем, за разлика од ЗВНР, кој на ова прашање му посветува вкупно девет члена, ЗН содржи далеку повеќе, односно вкупно шеснаесет.

ДИСЦИПЛИНСКИ ОРГАН

Како што е тоа веќе кажано, ЗВНР не го определува составот на на ДС, туку тоа е оставено да биде регулирано со статутот на Комората според кој, како што е веќе кажано, истиот се избира исклучиво од редот на нотарите. Меѓутоа, ЗН содржи сосема поинакво решение, бидејќи со член 106 став 1 е определено дека дисциплинскиот орган на комората е Дисциплинскиот совет, составен од пет члена и нивни заменици, од кои

два члена и нивни заменици ги избира Собранието на Комората, а три члена и нивни заменици по предлог на министерот.Во обаразложението на Предлогот на ЗН, во врска со прашањето на дисциплинската одговорност на нотарите, меѓу другото, се кажува дека: „Покрај надзорот, водењето на дисциплинската постапка пред Дисциплинскиот совет исто така не покажа резултати, за ваквата состојба посведочи и извештајот на Комората од каде се гледа дека нотарите против кои се поведени дисциплинските постапки се ослободени од дисциплинска одговорност... Новите законски решенија ќе ја зголемат одговорноста на нотарот во преземање на дејствија на нотарската служба...“. Инаку, ваков мешовит состав на дисциплинскиот орган не е непознат во нашиот правен систем па така, например, со член 59 став 4 од Законот за извршување („Сл.весник РМ“ бр.32/05) дисциплинската комисија е составена од пет члена од кои тројца судии од подрачјето на основниот суд за кое извршителот е именуван и два члена од Комората и др.

Во секој случај, учеството на надворешни членови на ДС ги растеретува, пред се, од колегијалните стеги членовите од редот на нотарите што, најверојатно, е и главна причина за дадените оценки во Предлог-Закон за нотаријатот. Од содржината на наведената законска одредба произлегува дека членовите на ДС кои ги предлага министерот (се мисли на министерот за правда) се избираат на ист начин како и останатите членови на овој орган од редот на нотарите. Нема причина Собранието на Комората да не го прифати предлогот на министерот, бидејќи секако дека тој ќе води сметка за структурата на дадениот предлог (дали тоа ќе бидат само судии или и други лица од правосудството и др.). Теоретски, Собранието на Комората може и да не го проифати предлогот на министерот, што би значело негова обврска да изготви друг предлог (такви правни ситуации се можни кај нас, например, при изборот на судии на Уставниот суд на Република Македонија, Судскиот совет на Република Македонија и др.).

Со член 106 став 3 од ЗН е определено дека другите прашања во врска со работењето на Дисциплинскиот совет се уредуваат со Статутот и другите акти на Комората. Според член 24 став 1 од Статутот на Комората (согласно член 149 од ЗН треба да биде усогласен во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон), меѓу другото, е определено дека членови на ДС се бираат за време од три години, а дека изборот се врши со тајно гласање, во постапка што е утврдена со Деловникот за работа на Собранието.

Со оглед на ваквиот состав на ДС потребно е со правилникот за дисциплинска одговорност и

дисциплинска постапка (според член 23 став 1 точка „Г“ од Статутот, го донесува Собранието на Комората кој, а постојниот правилник, исто така, треба да биде усогласен со ЗН во рок од шест месеци од денот на влегувањето во сила на овој закон) на што подетален начин да се доуредат прашањата сврзани и со работењето на Советот. Ова посебно се однесува на начинот на благовременото запознавање на членовите на ДС со содржината на предметите по кои се постапува и одлучува (докази, изјави и др.), со цел да им биде овозможено законски, ефикасно и ажурно да ги оставруваат своите надлежности. Од тука произлегува и обврската на стручната служба на Комората која мора, покрај останатите обврски, да биде и вистински сервис на ДС. Со други зборови, целите на ЗН (во овој дел) ќе бидат наполно промашени доколку членовите на ДС, а особено надворешните, бидат ставени во улога на формален учесник при одлучувањето по конкретниот дисциплински предмет!.

ДИСЦИПЛИНСКИ МЕРКИ И ПОВРЕДИ

За разлика од Законот за вршење на нотарските работи, ЗН не врши поделба на дисциплинските повреди на понапреднаведениот начин, ниту пак упатува дека истите можат да бидат утврдени и со акитите на Комората. Имено, со член 124 до 127 од ЗН определени се дисциплинските повреди со опис на дејствие на повредата и дисциплинската мерка која може да се изрече за секој поодделен случај. За разлика од ЗВНР, во член 123 од ЗН се определени следните дисциплински мерки кои можат да бидат изречени спрема нотарот и тоа: писмена опомена, јавна опомена, парична казна, привремено одземање на правото на вршење на нотарска служба и трајно одземање на правото на вршење на нотарска служба.

Дисциплинска мерка-писмена опомена може да се изрече за дисциплинска повреда определена со член 124 од ЗН, јавна опомена за дисциплинска повреда од член 125 од ЗН, паричната казна за дисциплинска повреда од член 124, 125, 126 и 127 од ЗН, привремено одземање на правото на вршење на нотарска служба за дисциплинска повреда од член 126 од ЗН и трајно одземање на правото на вршење на нотарска служба од член 127 од ЗН.

ЗН не содржи одредби за начинот на извршување на дисциплинските мерки писмена и јавна опомена (во член 120 став 1 точка „а“ и „б“ од ЗВНР е дадено упатство за начинот на извршување на дисциплинска казна-устен укор и писмено предупредување). Од тука следува заклучок дека ова прашање треба согласено член 106 став 3 и 119 од ЗН да биде доуредено со актите на Комората, а тоа значи со Правилникот за

дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка. При тоа, ќе треба да се води сметка начинот на извршување на наведените мерки да го оправда нивното изрекување и да овозможи постигнување на целите поради кои се изречени. Во спротивно, ќе стане збор за гола форма без соодветни резултати!

Дисциплинската мерка-парична казна се изрекува во висина на плата на претседател на основен суд со проширена надлежност (член 31 од Законот за судовите), за разлика од претходното законско решение според кое претставувала основна плата на судија на првостепениот суд (член 120 став 1 точка „в“ од ЗВНР). Паричната казна може да биде изречена, зависно од сторената дисциплинска повреда, во висина од една плата (член 124 од ЗН), една до три плати (член 125 од ЗН), три плати (член 126 од ЗН) и три до шест плати (член 127 од ЗН), а дисциплинската мерка-привремено одземање на правото на вршење на нотарска служба може да трае од еден до шест месеци (член 126 од ЗН), што зависи од квалификација на дисциплинската повреда. ЗН не предвидува можност за одложно плаќање на паричната казна, за разлика од ЗВНР (член 120 став 1 точка „в“) според кој плаќањето може да се определи во најмногу шест еднакви месечни рати. При тоа, со член 132 став 3 од ЗН е определено дека конечната одлука за изречена парична казна и за трошоците на постапката имаат сила на извршна исправа и предлог за нивно присилно извршување може да поднесе претседателот на Комората. Средствата добиени со присилното извршување одат на сметката на Комората (според член 45 од постојниот Правилник за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка средства од парични казни наменски се користат само за стручно усовршување). Според став 4 коенечната одлука за изречена дисциплинска мерка-одземање на правото на вршење на службата се извршува со бришење на нотарот од Именикот на Комората. Во Именикот се запишува и конечната одлука со која е изречена друга дисциплинска мерка, како и привремено оддалечување од службата во текот на дисциплинската постапка (член 122 од ЗН). Според став 5 конечната одлука за привремено одземање на правото на вршење на службата или на мерката трајно одземање на правото на вршење на службата Нотарската комора ја објавува во „Службен весник на Република Македонија“.

ДИСЦИПЛИНСКА ПОСТАПКА

За разлика од ЗВНР, кој не содржи одредби кои се однесуваат на дисциплинската постапка, ЗН содржи неколку мошне значајни, од кои особено оние од член 120 и 121. Според мислењето на авторот, новото законско решение ги разрешува

дилемите со кои се судруваше досегашната практика, а кои Комората се обиде за ги надмине со веќе споменатиот Правилник за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка. Пред се, ЗН на сосема детален начин го регулира прашање на поведувањето на дисциплинската постапка. Имено, со член 120 став 1 од ЗН е определено дека дисциплинската постапка се поведува по предлог на министерот за правда, претседателот на основниот суд на чиешто подрачје е седиштето на нотарот и претседателот на Комората, а според став 2 тоа го чинат врз основа на претставка на нотар или странка чиешто право или интерес се повредени со службени дејствија на нотарот. На прв поглед, можеби, чудно изгледа што претставката може да биде поднесена и од страна на нотар, меѓутоа тоа не е така. Можно е со сторена повреда, пред се, да биде засегнат непосредниот интерес на нотар (така напр. повредата од член 126 став 1 точка 10 од ЗН - преземање службени дејствија надвор од службеното подрачје на нотарот и др.). Меѓутоа, во поширока смисла на остварувањето на целите на ЗН, кога е во прашање дисциплинската одговорност на нотарите, секако дека на ваков начин уште повеќе ќе се зајакне самоконтролата во работењето на нотарите бидејќи е сосема извесно дека на нотарот секако дека не му е сеедно каков е рејтингот, угледот и авторитет на нотаријатот во државата! Од друга страна, наведените субјекти за поведување на дисциплинска постапка ќе го уредат (воспостават) начинот на своето постапување по примените претставки. Ова поради тоа што согласно член 120 став 3 од ЗН предлогот за поведување на дисциплинска постапка треба да содржи факти и докази од кои се утврдува постоење на дисциплинска повреда. Тоа значи дека органите надлежни за поведување на дисциплинската постапка, ако не бидат во можност да одлучат по претставката врз основа на нејзината содржина и кон неа приложените докази, ќе бидат должни да преземат определени дејствија кои ќе им овозможат да одлучат за понатамошниот тек на постапката (претставката може и да не биде прифатена). Ваквото законско решение бара (ќе бара) и соодветна координација (информирање) меѓу органите од член 120 став 1 од ЗН поради тоа што е можно, а тоа го потврдува и досегашната практика, претставката да биде доставена до повеќе надлежни органи (најчесто до Комората и Министерството за правда), кои можат да дојдат во колизија во поглед на прашањето дали има или не основ за поднесување на предлог за поведување на дисциплинска постапка. Меѓутоа, станува збор за прашање за кое треба да водат сметка споменатите органи. Ова поради тоа што основаноста за поднесување на предлогот за поведување на дисциплинската постапка мора да се темели врз

факти и докази од кои се утврдува постоењето на сомнение дека е сторена дисциплинска повреда и токму тоа го оправдува неговото поднесување. Меѓутоа, во случај непостапување на начин определен со член 120 став 3 од ЗН, ДС предлогот за поведување на дисциплинската постапка ќе го отфрли поради неговата неусогласеност со законот.

Со член 147 став 5 од ЗН е определено дека кога Комисијата за вршење надзор над примената на одредбите од Законот за спречување на пари и други приноси од казниво дело ќе утврди дека постои основано сомневање за сторено кривично дело или прекршок на перење пари или други приноси од казниво дело, од страна на нотарот или неговите соработници, дека без одлагање се известува Претседателот на Комората, Управниот одбор и Дисциплинскиот совет. Ваквото известување треба да биде ставено во функција на член 120 став 2 од ЗН, односно да претставува претставка по која постапува Претседателот на Комората, како еден од овластените органи за поднесување на предлог за поведување на дисциплинска постапка. Според став 6, во случај на поведување на дисциплинската постапка против нотарот, или поднесување на кривична пријава или барање за прекршочна постапка во случаите од став 5, претседателот на Комората е должен без одлагање да ја извести Дирекцијата за спречување на перење пари.

Со член 120 став 4 од ЗН е определено дека по приемот на предлогот, Дисциплинскиот совет веднаш го доставува до нотарот на кој се однесува, кој во рок од осум дена од приемот доставува одговор и доказите кои се наведени во предлогот, а се наоѓаат кај него. Од дикцијата на ваквата законска одредба како да произегува дека постои законска обврска на нотарот за давање одговор и доставување на доказите кои се наведени во предлогот (изворна докуменација се чува во архивата на нотарот). Без оглед на наведеното, секако дека постои личен интерес на нотарот против кого се доставува предлогот за поведување на дисциплинската постапка, за изнесување на одбрана, ако се има предвид фактот дека сега станува збор за квалификуван предлог, за разлика од досегашната практика според која пријавата директно ја поднесувала заинтересираната странка (лица), како и можните мерки кои спрема него може да бидат изречени. Инаку, во досегашната практика на ДС забележливо е дека нотарите во дадените одговори, често пати, не се произнесуваат по наводите од пријавата и дека не ги доставуваат бараните докази, туку дека безпотребно се задржуваат на прашањата (најчесто личниот однос на странката спрема нотарот и сл.), кои се без влијание за конкретно одлучување. Според став 5 предлогот за поведување на

дисциплинска постапка се доставува до Дисциплинскиот совет и до Претседателот на Комората. Претседателот на Комората веднаш го известува министерот за правда дека е поднесен предлог за поведување на дисциплинска постапка против нотар. Ваквата законска одредба треба да биде сфатена така дека министерот за правда треба да биде известен во случај кога предлогот за поведување на дисциплинска постапка е поднесен од други надлежни органи опфатени со член 120 став 1 од ЗН, а не и кога тој ја поведува постапката.

Со член 121 став 1 од ЗН е определено дека дисциплинската постапка е итна, а според став 2 дека за утврдување на факти во дисциплинската постапка, дисциплинскиот совет може да спроведе извиди за кои се составува записник. Во случајов станува збор за прашања кои согласно со член 119 од ЗН треба да бидат подетално уредени со актите на Комората, односно со правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка. Во секој случај, на ДС треба да му биде овозможено да ја утврди фактичката состојба по предметот, од што ќе зависи донесување на правилна и законска одлука по предлогот за поведување на дисциплинската постапка. Според став 3 нотарот против кого се води постапката има право на непосредно произнесување пред дисциплинскиот совет. Ваквата законска одредба, истот така, треба да биде целосно доуредена со правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка. Притоа, треба да се води грижа за итноста во водењето на дисциплинската постапка (член 121 став 1 од ЗН) идасе стави во контекст на правото на нотарот за непосредно произнесување пред ДС (изнесување на одбрана). Ова особено ако се имаат предвид одредбите кои се однесуваат на застареноста на поведување и водење на дисциплинската постапка од член 129 од ЗН. Во врска со ова прашање одредени дилеми може да предизвика став 4 од наведената законска одредба според кој застареноста на поведувањето настапува во секој случај кога ќе измине двапати онолку време што според ставовите (1) и (2) на овој член се бара за застареност на поведувањето. Во случајов станува збор за апсолутна застареност на водење на дисциплинската постапка против нотар на начин како што е тоа соодветно регулирано, на пример со Законот за работните односи, Законот за државните службеници итн. (во наведените закони се предвидени далеку покуси рокови за застареност, имено според член 94 став 1 од ЗРО тој рок изнесува шест месеци од денот на настапувањето на фактите кои се основа за давање на отказот, односно член 84 од ЗДС според кој дисциплинската постапка не може да се поведе ако поминале три месеци од денот кога е сторена повреда на службена должност). Во наведениот

член 129 од ЗН се употребени два термини: поведување и водење на дисциплинската постапка. Меѓутоа, едно е прашањето на застареност на поведувањето на постапката, а сосема друга работа е нејзино водење. Според мислењето на авторот, член 129 став 4 од ЗН треба да биде толкуван на начин дека со истиот го регулира прашањето на застареноста на водењето на дисциплинската постапка која, како и досега (член 122 став 4 од ЗВНР), треба да биде окончена со донесување на првостепената одлука во рамки на наведениот рок од четири години. Во спротивно, би произлегло дека член 129 од ЗН само го регулира прашањето на застареност на поведување на дисциплинската постапка против нотарот, а не и прашањето на застареност на водење на постапката. Ваквото размислување, од друга страна, би било спротино на став 3 според кој ако дисциплинската повреда повлекува и кривична одговорност, дисциплинската постапка за утврдување на одговорноста на нотарот застарува во рок од две години од денот на дознавањето на повредата.

Во делот кој се однесува на дисциплинската постапка внимание предизвикува и член 131 став 2 од ЗН според кој во постапката по жалба Управниот одбор одлучува со одлука со која или ја укинува одлуката на дисциплинскиот совет и предметот го враќа на повторно постапување и одлучување или пак ја потврдува одлуката на дисциплинскиот совет. Причините поради кои Управниот одбор на Комората, како надлежен второстепен орган, нема право мериторно да одлучи по жалбата, според мислењето на авторот, се истите оние кои го мотивирале законодавецот да се определи на мешовит состав на ДС. Ова ако се има предвид дека согласно член 131 став 1 од ЗН против одлуката на ДС со која се изрекува дисциплинската мерка жалба може да изјави само нотар, а не и подносителот на предлогот за поведување на дисциплинската постапка.

ПРИВРЕМЕНО ОДДАЛЕЧУВАЊЕ ОД ВРШЕЊЕ НА СЛУЖБАТА

Законот за нотаријатот со две одредби го уредува прашањето на привременото оддалечување на нотар од вршење на службата и тоа со член 19 – насловен како Привремено оддалечување од вршење на службата, и 122 – Привремено оддалечување од службата. Според член став 1 и 3 од ЗН нотарот може да биде привремено оддалечен од вршење на службата, ако против него е поведена постапка за лишување од деловна способност за што решение го носи судот пред која се води постапка; ако се исполнети условите за разрешување на нотар од член 16 на ЗН или ако без одобрение на надлежниот орган е

отсутен од своето седиште подолго од 30 дена, за што решението го носи министерот; и ако е поведена истрага за кривични дела сторени во врска со вршење на службените дејствија, се додека трае истрагата, или ако е поведена истрага и определена мерка притвор за кривични дела сторени во врска со вршење на службените дејствија, се додека трае притворот, за што решение го носи истражниот судија. Ваквата законска одредба е наполна јасна. Меѓутоа, не е јасно зошто законодавецот не го предвидел и случајот од член 125 став 2 точка б) од ЗВР според кој до привремено оддалечување од службата може да дојде и во случај кога против нотарот е донесена неправосилна пресуда за одземање на правото на вршење на службата. Поради тоа во практиката ќе биде потребно дополнително да се толкува, а со тоа и применува, наведената законска одредба. Инаку, според став 2 привременото оддалечување на нотар од вршење на нотарската служба под условите предвидени во став 1 на овој член е независно од привременото оддалечување на нотарот по повод поведување на дисциплинската постапка кое е определено со член 122 од ЗН.

Со член 122 став 1 од ЗН е определено дека по предлог на министерот за правда, Управниот одбор или претседател на Комората, со цел за заштита на достоинството на нотарската служба дисциплинскиот совет донесува одлука со која на нотарот привремено му се забранува вршење на службата кога е поведена дисциплинска постапка. Според став 2 и 3 привременото оддалечување трае до конечното завршување на дисциплинската постапка, и може да се отповика во текот на дисциплинската постапка ако претстанале причините за неговото донесување, со тоа што предлогот се поднесува заедно со предлогот за поведување на дисциплинската постапка, или како посебен образложен предлог во текот на дисциплинската постапка кој се доставува без одлагање на нотарот, кој има право да се изјасни за него во рок од три дена.

Во случајов станува збор за поведување на дисциплинска постапка за особено тежок прекршок, особено оној кој се однесува на Кодекс на професионалната етика на нотарите и др. Поради тежината на повредата таков предлог може да стави и Управниот одбор на Комората. Меѓутоа, законски предуслов за определување на една ваква мерка е околноста дека против нотарот е поведена дисциплинска постапка за особено тешка дисциплинска повреда со која се повредува достоинството на нотарската служба. Сосема логично, како и во другите постапки, предлогот за определување на привременото оддалечување може да биде ставен како со предлогот за поведување на дисциплинската постапка, така и

во текот на самата постапка. Суштетствено е ставениот предлог да биде образложен и поткрепен со соодветни докази. Без оглед на употребениот термин во член 122 став 1 од ЗН: „ДС донесува одлука“ од која како да произлегува дека истатата се донесува по автоматизам, сепак ствар е на оценка на ДС дали се исполнети или не условите за опередување на една таква мерка. Токму поради тоа ДС, под определени услови, веќе определената мерка може и да ја отповика. Се разбира, нотарот има право во рок од три дена да изјасни по предлогот за определување на мерката привремено оддалечување од службата и тоа треба веднаш да го стори со писмен поднесок доставен до ДС. Против решението за привремено оддалечување, согласно член 122 став 5 и 6 од ЗН, нотарот има право на жалба до Управниот одбор на Комората, во рок од три дена од приемот на решението, меѓутоа изјавената жалба не го задржува извршувањето на решението. Против одлуката со која се потврдува решението нотарот има право да поведе управен спор.

Во трудот се елаборирани само дел од законските решенија содржани во Законот за нотаријатот кои се однесуваат на прашањето на дисциплинската одговорност на нотарите кои, за разлика од Законот за вршење на нотарските работи, во овој закон се разработени на далеку подетален начин. Доуредувањето пак на ова прашање со акти на Комората (пред се со правилникот за дисциплинска одговорност и дисциплинска постапка) треба уште повеќе да придонесе за целосно и ефикасно остварување на целите на законот, односно за вршење на нотарските работи со примена на начелата на гарантирање на законито вршење на работите, на стручност и непристрасност врз основа на Уставот, законот, ратификувани меѓународни договори и општите акти засновани врз закон.

И на крај, сосема е јасно дека е голема одговорност не само на членовите на ДС, кои одлучуваат по ставените предлози за поведување на дисциплинската постапка, туку и на стручната служба на Комората која како сервис на овој орган на Комората, треба да му овозможи законито, ефикасно и ажурно спроведување на дисциплинска постапка.

Теофил Томановиќ,
судија во пензија

Согласно член 103 став 1 точка б) и член 138 од Законот за нотаријатот (Сл. Весник на РМ бр. 55/2007) и член 23 од Статутот на Нотарската Комора на РМ, Собранието на Нотарската Комора на РМ на Шестото Вонредно Собрание одржано на 16 јуни 2007 година, едногласно ја донесе следната

ОДЛУКА

Член 1

Со согласност на Министерот за правда се усвојува Правилникот за нотарска тарифа.

Член 2

Правилникот за нотарска тарифа да се објави во Службен весник на РМ.

Член 3

Одлуката стапува во сила со денот на донесувањето.

Бр. 02-576/4
16.06.2007

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ
ПРЕТСЕДАТЕЛ
Златко Николовски

ИЗВЕСТУВАЊЕ

На 19 и 20 мај 2007 година во Битола, во Хотел Епинал, Нотарската Комора на Република Македонија одржа Стручно советување на кое беа разгледани следните теми:

1. Привремени мерки за обезбедување

Излаѓач: Др. Драѓан Тумановски - Судија во Врховен суд на РМ

2. Закон за спречување на перење пари и други приноси од казниво дело од аспект на нотарско работење

Излаѓач: Марјан Поњавиќ - Дирекција за спречување на перење пари

3. Дисциплинската постапка во новиот Закон за нотаријат

Излаѓач: Теофил Томановиќ - Судија во пензија

4. Новините во Законот за нотаријатот

Излаѓач: Николчо Лазаров - Државен советник во кабинетот на Министерот за правда

5. Предложените измени во Законот за договорен залог

Излаѓач: Проф. Др. Арсен Јаневски

На Стручното советување присуствуваа претставници на Хрватската Јавнобилежничка Комора: Г-ѓа. Луција Попов - Потпретседател на Хрватската Јавнобилежничка Комора, Г-дин. Љерко Торбашиниќ - член на Управен одбор на Хрватската Јавнобилежничка Комора и Г-дин. Анте Илиќ - Претседател на Хрватската Академија за обука на нотари.

На Стручното советување присуствуваше и претставник на Министерството за правда на РМ - Г-ѓа. Нада Симјановска и Претседателот на Адвокатската Комора на РМ - Г-дин. Ненад Јаниќевиќ.

ЗАКЛУЧОЦИ ОД СТРУЧНОТО СОВЕТУВАЊЕ, ОДРЖАНО ВО ОХРИД

УСВОЕНИ ЗАКЛУЧОЦИ:

1. Заклучок за примена на одредбата од член 43 став 7 од Законот за нотаријатот

Во врска со спорното прашање: кога на нотарот од страна на доверителот му е побарано да стави потврда (клаузула) за извршност на нотарски акт-солемнизирана приватна исправа, дали нотарот на потврдата како ден кога нотарскиот акт е извршен треба да го стави датумот кога го примил барањето од доверителот, или датумот кога доспеало побарувањето на доверителот, а тој датум е наведен во барањето.

Ова прашање е во врска со толкувањето и примената на одредбата од член 43 став 7 од Законот за нотаријатот, а се однесува на овластувања на нотарот да стави потврда за извршност на исправата по писмено барање на странката, кон кое е приложена заверена изјава дека побарувањето или дел од него пристигнало.

Од содржината на одредбата од член 43 од Законот за нотаријатот анализирана во целина, произлегува дека нотарот не е овластен да се впушта во утврдување на рокот кога одредено побарување пристигнало и така да го определува датумот на извршноста.

Од овие причини, заради усогласено постапување на нотарите и отстранување на различно толкување на оваа одредба, се предлага следниот заклучок:

Нотарот ќе стави потврда за извршност на исправата со датум на денот на приемот на барањето за ставање потврда за извршност, под услов кон барањето да е приложена заверена изјава од доверителот дека побарувањето или дел од него пристигнало.

2. Заклучок во врска со примената на членот 86 од Законот за договорен залог

Доверителот во постапката за реализација на заложното право не може да го користи правото да му припадне предметот на залогот

во сопственост во рок од 8 дена по известувањето дека ќе пристапи кон реализација на заложното право, иако тоа право го стекнал со договорот со кој е засновано заложното право, доколку барањето за реализација на заложното право го поднел по влегувањето во сила на Измените и дополнувањата на Законот за договорен залог (Сл.весник на РМ, број 87/2007).

3. Заклучок во врска со примената на член 76 од Законот за нотаријатот

Членот 76 од Законот за нотаријатот временски го ограничува важењето на полномошното само ако се работи за располагање (отуѓување) на право и оптоварување (засновање стварни права: залог, реален товар, службеност и слично). Со договорот за закуп не се располага со имотот во смисла на членот 76 од Законот за нотаријатот, бидејќи со вакото облигационо правно дело закуподавачот стекнува добивка преку закупнина, а не го оптоварува стварно правно. Од овие причини кај договорите за закуп и по истекот на три месеци полномошното дадено од закуподавачот треба се прифати како валидно.

4. Заклучок во врска со примената на член 12 од Законот за договорен залог

По поставено прашање за објавување во Службен весник на Република Македонија на анекси кон договори со кои е веќе засновано заложно право, а само се менува износот или рокот на достасаноаст на обезбеденото побарување, од анализата на одредбата на членот 12 од Законот за договорен залог, не произлегува задолжително објавување на овие анекси, бидејќи според оваа одредба заложникот должник е должен да го објави само засновањето на заложното право.

РАЗВОЈ НА МАКЕДОНСКИОТ НОТАРИЈАТ КАКО ЈАВНА И КАКО САМОСТОЈНА СЛУЖБА

Во уставниот концепт на Република Македонија воставувањето на Нотаријатот како самостојна и независна јавна служба, најде основа и перспектива во уставните начела за владеење на правото, остварување и заштита на човековите права и слободи, прифаќање и почитување општоприфатените норми на меѓународното право, правна заштита на сопственоста и правото на наследување, слободата на пазарот и претприемништвото со еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот и други

Тоа значи уставните начела и темелните вредности кои се основа за изградба на граѓанското општество во кое суверенитетот произлегува и им припаѓа на граѓаните со гарантирање на нивниот национален идентитет, и во кое свои функции и улога имаат и остваруваат 1) државните органи, носители на законодавната, извршната и судската власт; 2) стопанските субјекти - трговските друштва; 3) институции со јавни овластувања - јавни претпријатија, установи и служби; 4) невладини организации - разни видови здрженија и фондации.

Иако во Уставот нема изрична одредба за Нотаријатот како јавна служба, како што тоа е предвидено за адвокатурата, сепак, освен напред споменатите уставни одредби како непосредна или посредна основа за востановување на нотаријатот и тоа: 1) Амандман XXI и член 50 од Уставот со кој се дава можност од постоење на институции со јавни овластувања, 2) член 58 од Уставот според кој учеството во управувањето и одлучувањето во јавните установи и служби се уредува со закон врз основа на принципот на стручност и компетентност и 3) се разбира, член 61 и 69 од Уставот, според кој Собранието како носител на законодавната власт, може со закон да уредува одделна материја односно одделни прашања од значење за остварување на правата и интересите на граѓаните и другите правни субјекти а во функција на нормално и ефикасно одвивање на правниот промет и живот во државата.

Значи нотаријатот е институција - јавна служба со јавни овластувања чии статус (ниво на самостојност и независност и односите на управување и одлучување во неа), Уставот дава

овластувања да го утврди законодавниот орган со закон давајќи при тоа основна насока - тоа уредување да биде врз основа на принципите на стручност и компетентност.

Во согласност со ова, сосем основно оправдано и логично при воспоставувањето - основата на нотаријатот во Република Македонија со Законот за вршење на нотарските работи од 1996/98 и посебно со Законот за Нотаријат од 2007год. нотаријатот се дефинира како 1) самостојна и независна јавна служба која врши работа од видот на јавни овластувања утврдени со закон ; 2) таа служба да не постапува по службена должност туку по барање на граѓаните и други правни субјекти 3) основен носител и вршител на оваа служба (нотарска) служба е нотарот кај нотарските работи ги врши слободна, независно, самостојно, сручно и непристрасно врз основа на Уставот, законите и друго.

Од вака дефинираниот законски статус на нотаријатот во Република Македонија произлегува дека се прифаќа и не се отстапува од т.н. слободен латински нотаријат кој доминира во Европа, и кој се карактеризира со тоа што се воспоставува и постои баланс - рамнотежа меѓу, од една страна карактерот на нотаријатот како јавна служба и од друга страна самостојност и независност на таа служба.

НОТАРИЈАТОТ КАКО ЈАВНА СЛУЖБА

Карактерот на нотаријатот како јавна служба произлегува од овластувањата и влијанието на државата преку нејзините органи - Собранието, Владата и Министерството за правда во:

1) определување на статусот, организацијата и работењето на нотаријатот (од дефинирањето на нотаријатот, утврдување на статусот и службените овластувања и должности на нотарот и основните принципи на неговата работа, до утврдувањето на службеното седиште и подрачје на секој нотар, бројот на нотарите, обезбедување на службен печат, штембил, жиг и начин на нивно користење, должноста за чување на нотарска тајна, забрана за вршење други дејности, заштита на

нотарската канцеларија, наплаќање на нотарска такса во корист на државата и друго.

2) определување на видот на јавните овластувања, е тоа значи децидно законско утврдување на овластувања на нотарот да составува и издава нотарски исправи (нотарски акти, потврди, записници), за одреден вид правни работи или факти, кои ако при нивното составување и здавање се исполнети предвидените законски услови (значи според пропишаната законска форма) имаат својство на јвни исправи и во одредени случаи и својство на извршни исправи. Тоа е најважниот суштествен елемент што му дава на нотаријатот својство и карактер на јавна служба - институција е со јавни овластувања.

3) именувањето и разрешувањето односно утврдувањето на престанокот на нотарската служба како и привремено оддалечување од вршење на нотарската служба, определувањето услови за помошници на нотарот (приправници, стручни соработници, заменик или помошник нотар и нотар кој привремено ја врши службата), организацијата на нотаријатот односно правота и должностите на нотарите за организирање на Нотарска Комора, со основни надлежности на нејзините органи (собрание, управен одбор, Претседател на комората, дисциплински совет) и посебно надзор над работењето на Нотарската служба и нотарот со овластување за поднесување предлози за дисциплинска одговорност на нотарот.

САМОСТОЈНОСТ И НЕЗАВИСНОСТ НА НОТАРИЈАТОТ

Елементи врз основа на кои се определува нивото на самостојност и независност на нотаријатот во вршењето на нотарската служба се:

1. Статусот и позицијата на нотарот, нотарските работи да ги врши самостојно, независно, слободно, стручно, непристрасно и законито.

2. Материјална одговорност на нотарот а не на државата за евентуалната штета што и ја предизвикал на странката или на трето лице.

3. Организирање на Нотарската комора на Р.М. како автономна организација на нотаријатот и нотарите, кој се грижи за угледот на нотарската служба, за статусот на нотарите и нивното стручно усовршување, да врши надзор над работата на нотарите и да одлучува за дисциплинската одговорност на нотарите и поконкретно да ја утврди организацијата, овластувањата и функционирањето со Статусот и другите акти.

4. Законското овластување и највисокиот орган на нотарската комора Собранието, да ја определува висината на наградата на нотарите за вршењето на поделните нотарски дејствија како и надоместокот на трошоците, за донесување на нотарска тарифа во согласност со Министерството за правда.

Досегашната скоро десет годишна работа и развој на нотаријатот во Р.М. се одвива и може да се констатира, во следниве насоки:

1. Потврдување и афирмација на важноста - значењето на нотарската служба во правниот промет и живот во државата, преку се помасовно користење на нотарските правни услуги и помош од граѓаните и другите правни субјекти.

2. Проширување - зголемување на видовите на јавни овластувања што како нотарски работи се ставаат во делокруг на нотарска служба (составување на договори за подарок, вршење на правни работи за одредени хендикепирани лица, овластување за расправање на оставина, составување спогодби за обезбедување).

3. Зајакнување на важноста на нотарскиот акт како јавна и извршна исправа во прометот за недвижности посебно со потврда (солемизација) на приватни исправи со кои се врши пренос на правото на сопственост или размена на недвижности и да се изврши упис во јавна книга како што е на пример најчесто договорот за залог или најново спогодбата за обезбедување со пренос на сопственост или пренос на права согласно со Законот за обезбедување на побарувањата од 2007 година.

4. Зголемување на одговорноста на нотарската служба:

а). со пропишување на должност на нотарот да одбие преземање на службени дејствија ако дојде до сознанија на корупција при вршење на нотарската служба и случајот да го пријави на надлежните органи и

б). со задолжување на Управниот одбор на комората да донесува долгорочна и годишна програма за мерки за спречување на перење на пари и други приноси од казнени дела и да формира комисија за надзор на примената на закилот за спречување на перење на пари и со тоа да врши контрола над работата на нотарите.

5. Јакнење на матријалната одговорност на нотарот како и негова кривично правна и дисциплинска одговорност за незаконито вршење на нотарската служба со разграничување на основите и условите за привремено одалечување од вршење на службата (притвор, истрага) од основите и условите за привремено одалечување од службата кога е поведена дис-

циплинска постапка, за која децидно се утврдени дисциплинските мерки за секој вид на дисциплинска повреда, за што говорат поведените постапки за кривично правни и дисциплинско одговорност на оделни нотари.

6. Јакнење на позицијата, влијанието но и одговорноста на министерот за правда за законито и ефикасно вршење на нотарската служба со прецизирање и разграничување на неговите овластувања за надзор над работата на Нотарската комора односно нејзините органи и надзор над работата над секој нотар, по тоа со неговото овластување да предлага 3 члена од вкупно 5, во Дисциплинскиот совет на комората и неговото овластување да поднесува предлози за поведување на дисциплинска постапка поради сторени дисциплински повреди.

7. Меѓународна афирмација на македонскиот нотаријат со приемот на

Нотарската комора на Р.М. како член на меѓународната унија на латинскиот нотаријат во 2001 година со што се отворени можностите за меѓународна соработка како начин на размена на сознание и искуство во развојот на нотаријатот а со тоа и афирмација на Р.М. како современа правна држава.

Ако работите се движат во насока како што напред е изложено, се поставува основното прашање, се потврдува или нарушува балансот и рамнотежата меѓу од една страна карактерот на нотаријатот како јавна служба, а од друга страна како самостојна и независна служба?

Одговорот на ова значајно прашање за развојот на нотаријатот во Република Македонија, секако ќе го даде претстојната практика, во која ќе се имплементираат новите норми и правила согласно Законот за нотаријатот, а особено ќе зависи од тоа:

1. Како ќе се применуваат законските одредби за овластувањата на Министерот за правда во вршењето надзор над работата на Нотарската Комора и надзор над работата на нотарите, како и овластувањата за поведување дисциплински постапки против нотарите за сторени дисциплински повреди и другите овластувања на Министерот;

2. Како ќе се организира и делува Нотарската Комора да обезбеди законито стручно и ефикасно вршење на нотарската служба преку внатрешниот надзор и контрола над работата на нотарите, преку постојаната едукација и помош на нотарите за единствено и стручно постапување, преку постојано негување и почитување на нотарската етика, преку ефикасно спречување на обидите за перење на пари преку нотарите, преку постојана грижа за чување и афирмација на угледот и достоинството на нотарската служба.

Др. Фиданчо Стоев,
судија во пензија

ОСНОВНИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ПРОДАЖБА

ВОВЕД

Договорот за продажба од неговата појава која е поврзана со појавата на стоковото производство па се до денес, претставува централен и најважен договор во прометот со добра, преку кого се вршел, а и денес се врши преносот на правото на сопственост врз тие добра.

Стоковото производство и стоковиот промет претставуваја економска основа како на римското робовладетелско општество, така и на наредните општествено - економски уредувања, вклучувајќи го и современото уредување. Значи, договорот за продажба е резултат на стоковото производство и стоковиот промет сметано уште од времето на римското приватно право и на сите права после него, респективно и на современото право. Во склопот на ова, договорот за продажба како централен договор во современиот стоков промет, во основа го има задржано поголемиот дел од основните карактеристики кои тој ги имал уште во римското право, секако прилагодени на современите општествено - економски, производствени и прометни услови.

ЗАЕДНИЧКИ КАРАКТЕРИСТИКИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ПРОДАЖБА СПОРЕД РИМСКОТО И СОВРЕМЕНОТО ПРАВО

Историски гледано, основните карактеристики на современиот договор за продажба, се идентични со оние што тој договор ги имаше и во римското приватно право. Тоа се:

- Договорот за продажба бил и *е консенсуален договор*, бидејќи и тогаш, а и денес, се смета дека е склучен во оној момент, во кој купувачот и продавачот ќе постигнат согласност за предметот и цената (*solo consensu*).

- Договорот за продажба во основа е *неформален договор*. Тоа значи дека овој договор може да биде склучен во било која форма, освен доколку со закон не е предвидена писмена

форма или доколку странките со изрично изјавена воља, постигнале согласност, договорот да има писмена форма;

- Договорот за продажба е *двострано товарен договор*, бидејќи од него произлегуваат права и обврски за двете договорни странки. Имено, со склучувањето на договорот за продажба, продавачот е должен да го предаде предметот, а купувачот е должен да ја плати договорената цена;

- Договорот за продажба е *комутативен договор*, бидејќи обврските на двете договорни странки се познати уште во моментот на неговото склучување;

- Според посткласичното римско право а и според современото право, договорот за продажба бил и *е еквивалентен договор*, бидејќи престациите на договорните странки треба да се со приближно еднаква вредност. Тоа значи дека и посткласичното римско право а и современото право го применуваат институтот *laesio enormis*, па респективно на тоа и можноста за поништување на договорот заради негов зленашки карактер;

- Договорот за продажба е *синалгматичен договор*, бидејќи двете договорни странки имаат определени обврски една кон друга. Тоа значи дека, во овој договор и продавачот и купувачот се јавуваат во својство на доверител и на должник;

- Договорот за продажба во извесна смисла се јавувал и *може да се јави и како алеаторен договор*, доколку предмет на истиот е купување на надеж (*emtio spei*).

Имајќи ги предвид погоре истакнатите заеднички карактеристики на договорот за продажба во посткласичното римско и во современото право, може да се заклучи дека т.н. римски договор за продажба (*emtio - venditio*), претставувал солидна, па дури и најадекватна историска подлога за комплексно проучување, согледување и сфаќање на продажбата и во современото, респективно и во македонското облигационо право.

БИТНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ДОГОВОРОТ ЗА ПРОДАЖБА

Едно од основните прашања што се поставува при елаборирањето на договорот за продажба е прашањето за тоа, кои се неговите битни елементи (*essentialia negotii*), без кои тој и неможе да постои како таков вид на договор.

Поаѓајќи од изворите на римското класично и посткласично право, како и од решенијата содржани во нашиот Закон за облигационите односи, доаѓаме до единствена констатација дека, како битни елементи на предметниот договор и во двете права, се предметот и цената.

1. Предмет на договорот за продажба

Предметот како битен елемент на договорот за продажба, може да биде физички предмет (движен или недвижен) или како преносливо имотно право.

а. Физички предмет

За да може еден физички предмет да се јави како предмет на договорот за продажба, потребно е тој да може да биде во правен промет, да бидевозможен, дозволен, одреден или одредлив. Исто така, како предмет на овој договор можат да бидат и предмети кои во моментот на склучувањето на договорот непостојат и за кои воопшто не е сигурно дали ќе постојат. Таквата продажба е позната како купување на надеж (*emptio spei*).

Предмет на продажба можат да бидат и предмети кои во моментот на склучувањето на договорот непостојат, но за кои основано се очекува дека ќе настанат (на пример купување на стан во изградба). Оваа продажба е позната како купување на очекуван предмет (*Emptio rei speratae*).

Како предмет на продажба во пракса може да се јави и туѓ предмет. Меѓутоа, со оглед на фактот што склучениот договор за продажба претставува само правен основ за стекнувањето на правото на сопственост, со склучувањето на ваквиот договор, вистинскиот сопственик на тој предмет, не го губи правото за поднесување на сопственичка тужба, со која ќе успее да го одземе продадениот туѓ предмет од купувачот. Во ваков случај, совесниот купувач кој незнаел или неморал да знае дека предметот што го купил е туѓ, може ако поради тоа неможе да се оствари целта на договорот, да го раскине договорот и да бара надомест на штета и тоа како вистинска, исто така и евентуалната изгубена добивка (*damnum emergens et lucrum cesans*).

б. Имотни права како предмет на договорот за продажба

Имотните права како предмет на договорот за продажба, можат да се бидат стварни или облигациони права.

- Од стварните права како предмет на овој договор можат да бидат предметните службености, но заедно со повластеното добро. Исто така и некои лични службености, како на пример правото на плодоползување (*ususfructus*), може да биде предмет на овој договор, но само за време на животот на плодоползувачот.

- Авторското односно пронајдувачкото право како стварно право, може да биде предмет на овој договор.

- Облигационите права исто така, можат да се пренесуваат со договор за продажба. Тоа пред се се однесува на побарувањата кои се пренесуваат по пат на цесија или по пат на индосамент.¹

- Предмет на продажба може да биде и спорно право.²

1. член 424 ЗОО

2. член 449 ст.1 ЗОО

2. Цена

Цената како битен елемент на договорот за продажба, претставува противвредност на предметот или правото што е предмет на договорот за продажба.

Според класичното римско право, цената морала да биде изразена во пари или претежно во пари, да била доволно одредена и вистинска. Во поглед на еквивалентноста на престациите на договорните странки, во класичното римско право непостоеа никакви услови. Тогаш, како наведува Paulus (D.19,2,22,3), важело начелото: "Од природата е дозволено повредниот предмет поевтино да се купи, а поневредниот, поскапо да се продаде".

Во посткласичното римско право, дојде до напуштање на класичниот принцип за односот меѓу цената и предметот.

Во Јустинијановото право бил воведен принципот на оштетување преку половина (*laesio enormis*), кој принцип важел само во прометот на недвижности и тоа само во полза на продавачот.

Во современото право цената како битен елемент на договорот за продажба, странките ја определуваат во самиот договор или пак тој содржи доволно елементи, од кои таа може со сигурност да се определи. Тоа значи дека, цената е или определена или таа со дадените елементи во договорот, е одредлива. "Ако со договорот за продажба цената не е определена, а ни договорот не содржи доволно податоци со чија

помош таа би можела да се определи, договорот нема правно дејство“³

Со цел да се обезбеди функционирање на правниот промет и во случаи кога цената како битен елемент на договорот за продажба не е определена, Законот за облигационите односи содржи решенија кои овозможуваат и во такви случаи, склучениот договор за продажба, да произведе правно дејство. Така, “кога со договорот за продажба во стопанството, цената не е определена, ниту во него има доволно податоци со помошта на кои таа би можела да се определи, купувачот е должен да ја плати цената што продавачот редовно ја наплатувал во време на склучувањето на вакви договори, а во недостиг на ова, разумна цена“. Како таква се смета тековната цена во времето на склучувањето на договорот, а ако таа неможе да се утврди, тогаш цената што ја утврдува судот според околностите на случајот.⁴

Доколку за определени предмети цената е пропишана од надлежен орган, а во договорот за продажба е договорена поголема цена, во таков случај купувачот е должен да ја плати пропишаната цена, а не договорената. Доколку веќе ја исплатил повисоко договорената цена, има право да бара да му се врати разликата.⁵

Во договорот за продажба, странките можат да договорат т.н. тековна цена. Во таков случај купувачот ја должи цената утврдена со официјална евиденција на пазарот во местото на продавачот, во време кога требало да настапи исполнувањето.⁶

Договорните странки можат во договорот за продажба да договорат, цената да ја определи трето лице. Во таков случај цената определена од третото лице, определено од договорните странки, се смета како цена која купувачот е должен да ја плати. Доколку пак определеното трето лице, несака или неможе да ја определи цената, а странките не се договорат тоа да го направи друго лице, а несакаат и да го раскинат договорот, во таков случај ќе се смета дека е договорена разумна цена.⁷

Согласност на вољите на договорните странки

За да може согласноста на изјавените вољи на договорните странки за битните елементи на договорот за продажба да доведе до склучување на договор кој ќе произведе правни последици, потребно е изјавената воља на секоја од договорните странки да е сериозна, вистинска, слободно изразена, како и да е насочена на дозволен предмет.

Нескладот меѓу вистинската и изјавената воља, може да биде резултат на свесно изјавување на воља што всушност странката што ја изјавува не ја сака, но тоа го прави под дејство на

3. член 450 ст.1 ЗОО
4. член 450 ст.2 и 3 ЗОО
5. член 451 ЗОО
6. член 452 ЗОО
7. член 453 ЗОО

другата договорна странка или пак под дејство на трето лице. Покрај тоа, нескладот може да биде и несвесен, кога договорната странка при изјавувањето на вољата, не е свесна дека изјавува нешто што всушност таа не го сака. Во првиот случај станува збор за закана, а во вториот за заблуда.

Заканата може да се јави како физичка или како психичка. Основна карактеристика за двата вида закана е таа, што кај лицето кон кое е упатена заканата, постои оправдан страв од конкретно реализирање на заканата, иако не постои нејзино конкретно преземање.

Заканата за облигационите односи во своите решенија не содржи одредби за

физичката закана како резултат на која доаѓа до несклад меѓу вистинската и изјавената воља. Позитивно -правното регулирање и на физичката закана има оправдување, затоа што и на тој начин едно лице може да биде присилено да склучи договор за продажба. Заради тоа, потребно е во Законот во таа смисла да се изврши дополнување.

Договорната странка која договорот го склучила под закана, може да бара негово поништување, бидејќи заканата е причина за рушливост на договорот.

Небитни елементи на договорот

Освен битните елементи кои договорот за продажба мора да ги содржи за да произведе правно дејство, тој може да содржи и таканаречени небитни елементи (*accidentalia negotii*), кои претставуваат одредби, со кои странките ги конкретизираат па дури и ги модифицираат утврдените околности значајни за извршување на договорот, а од чие исполнување во крајна линија зависи правната судбина на самиот договор. Такви елементи се условот и рокот.

а.Услов

Законот за облигациони односи, условот го определува како неизвесен факт од кој зависи настанувањето или престанувањето на договорот.⁸

Иако тоа во Законот не е изрично определено, јасно е дека покрај неговата неизвесност, истиот се однесува на иден факт кој треба да настане по склучувањето на договорот.

Поаѓајќи од правното значење на условот, може да се заклучи дека тој всушност има такво дејство, со кое се врши одредено модифицирање и ограничување на договорот за продажба, како резултат на што, правното сторување т. е. правниот учинок кој е вообичаен и очекуван од договорот, се прави зависен од условот како иден и неизвесен факт.

За да биде правно релевантен условот (било тој да е одложен или раскинлив) истиот несмее да биде во спротивност на Уставот, законите, и добрите обичаи. Во спротивно, самиот договор ќе биде ништав.⁹

Законот за облигационите односи дава одговор и на прашањето за судбината на договорот доколку тој содржи недозволен или невозможен услов. Имено, доколку договорот за продажба содржи одложен или раскинлив услов спротивен на Уставот, законите и добрите обичаи, таквиот договор е ништав. Доколку пак договорот е склучен под невозможен одложен услов, таквиот договор е ништав, а невозможниот раскинлив услов се смета за непостоечки¹⁰, што значи дека во овој втор случај, договорот за продажба ќе произведе правно дејство, како и да го нема невозможниот одложен услов.

Доклку договорот за продажба е склучен со одложен услов, доверителот чие право е условено, може да побара соотвечно обезбедување на тоа право, ако е загрозено неговото остварување.¹¹

8. член 66 ЗОО

9. член 67 ст. 1 ЗОО

10. член 67 ст. 2 ЗОО

11. член 68 ЗОО

б. Рок

За разлика од условот, рокот е иден извесен настан кој што сигурно во наредниот период ќе се случи. Со рокот се врши дозволено ограничување на договорот. Тоа значи дека при рокот, протекот на времето е од правно релевантно значење за настанување односно престанување на правното делување на договорот.

Рокот може да биде определен на денови, недели, месеци или години. Законот за облигационите односи во членот 69 го определува начинот на пресметување на секој рок поодделно.

Рокот може да се јави како суспензивен (*dies ad quo*) или како резолутивен (*dies ad quem*).

Кога договорот е склучен под суспензивен (или т.н. почетен) рок, истиот ќе почне правно да делува откако ќе настапи таквиот рок. Доколку пак договорот е склучен под раскиден (завршен) рок, истиот ќе престане да произведува правно дејство со настапувањето на так-

виот рок, што значи и во двата случаи договорот постои, но со различни правни ефекти.

Правна валидност на договорот за продажба

Како што и претходно е наведено, договорот за продажба се смета дека е склучен кога договорните странки ќе постигнат согласност за неговите битни елементи, а тоа се предметот и цената. Меѓутоа, тоа не значи дека таквиот договор априори ќе може да произведе правно дејство, па како таков и да биде правно валиден. Во ваков случај станува збор за исправен и валиден договор кој ги содржи битните елементи но кој за да има правна важност, потребно е согласноста на вољите на странките за битните елементи на договорот, да е постигната меѓу лица кои се деловно способни, потоа предметот на договорот за продажба да биде одреден или одредлив,возможен и конечно да постои дозволен правен основ, а во одредени случаи договорот да ја има со закон определената солемнитантна форма.

Постигнувањето согласност на вољите на странките честопати во секојдневното е доста тешко, споро, па до таа согласност се доаѓа постепено со протек на одредено време од моментот кога едната странка го иницирала склучувањето на договорот за продажба.

Во периодот од покренување на иницијативата за склучување на договор за продажба, па до неговото конечно склучување, странките преземаат повеќе активности, сето тоа со цел да се дојде до склучување на договорот. Тоа е фаза позната под името преговори.¹² Во оваа фаза, странките преговараат за повеќе прашања кои се од релевантно значење за конечно склучување на договорот.

Водењето на преговорите и постигнувањето на евентуалната согласност за битните елементи на договорот за продажба, нема никаква правна важност за преговорачите, бидејќи ваквите преговори незначат и согласност на нивните вољи во смисла на склучен договор. Во оваа фаза се врши само истражување на согласноста на вољите за битните елементи на договорот. Ваквиот карактер на

преговорите, му овозможува на секоја странка секогаш истите да ги прекине, без притоа за нејзе да настанат било какви штетни последици, освен доколку се утврди дека таа странка се впуштила во преговори, иако немала намера да склучи договор.

Во ваков случај, таа странка ќе биде должна, на другата странка да и ја надомести штетата која со водењето на преговорите, таква претрпела.

За разлика од оваа фаза, која впрочем не е неопходна за склучување на договорот за

продажба, постојат и т.н. нужни фази за склучување на договорот. Тоа се: Понудата (offertum) и прифаќање на понудата (acceptatio).

12. член 22 ЗОО

а. Понуда

Понудата (offertum) е предлог за склучување на договорот направен на одредено лице, која ги содржи сите битни елементи на договорот, како и оние небитни кои понудувачот сака да ги вклучи во договорот, така што со нејзиното прифаќање, договорот би можел да се склучи. Во поглед на дејството на понудата, ЗОО одредува дека понудувачот е врзан за понудата, освен ако ја исклучил својата обврска да ја одржи понудата или ако тоа исклучување произлегува од околностите на работата. Законот овозможува отповикување на понудата само под услов ако понудениот го примил отповикот пред приемот на понудата или истовремено со неа.¹³

Според ЗОО, понудата може да се даде на повеќе начини и тоа: Непосредно на понудено лице, потоа како општа понуда, натаму со излагање на стоки, или со испраќање на каталози и огласи.¹⁴

б. Прифаќање на понудата

Прифаќањето на понудата (acceptatio) претставува изјава на воља дадена од понудениот, со која дава согласност на упатената до него понуда. Со прифаќањето на понудата, практички се доаѓа до исполнување на условите за склучување на договорот.

Според ЗОО, се смета дека понудата е прифатена кога понудувачот ќе ја прими изјавата од понудениот дека ја прифаќа понудата. Се смета дека понудата е прифатена и во случај кога понудениот ќе стори дејствие, кое врз основа на понудата, практиката утврдена меѓу заинтересираните страни или обичајот, може да се смета како изјава за прифаќање.

Прифаќањето може да се отповика, ако понудувачот ја прими изјавата за отповикување, пред изјавата за прифаќањето или истовремено со неа. Меѓутоа, доколку за склучување на договорот, со закон е утврдена посебна форма, прифаќањето на понудата го обврзува понудениот, само ако е направена во таа форма.¹⁵

Од досега изнесеното, може да се заклучи дека Законот за облигационите односи ја прифати теоријата на приемот, која денес е прифатена во поголемиот дел на законодавства, како и во поголемиот дел од правната доктрина.

Преддоговор

Едно од суштинските прашања во врска со договорот за продажба, е прашањето за преддоговорот.

Според решението содржано во ЗОО, "преддоговорот е таков договор со кој се презема обврска да се склучи подоцна друг, главен договор".¹⁶

Од ваквата законска формулација, може да се заклучи дека од преддоговорот, освен обврската да се склучи главниот договор, за договорните страни други обврски не настануваат.

Ако пропишаната форма е услов за полноважноста на главниот договор, тогаш одредбите од Законот за формата на главниот договор, важат и за преддоговорот.

За да може преддоговорот да произведе правно дејство, тој треба да ги содржи битните елементи на главниот договор, како и оние небитни, кои според вољата на договорните странки, добиваат својство на битни елементи.

Склучувањето на главниот договор може да се бара во рок од шест месеци од истекот на рокот предвиден за негово склучување, а ако тој рок не е предвиден, тогаш од денот кога според природата на работите и околностите, договорот требало да биде склучен.¹⁷

13. член 28 ЗОО

14. За ова повеќе, види член 24-27 ЗОО

15. член 31 ЗОО

16. член 37 ст. 1 ЗОО

17. член 37 ст. 2, 3 и 5 ЗОО

Во случај на неисполнување на склучениот преддоговор од едната договорна страна, другата договорна страна има право со тужба да се обрати до судот, од кого да бара да му наложи на другата страна која одбива да пристапи кон склучување на главниот договор, да го направи тоа во рокот што тој ќе и го определи.¹⁸

Во врска со ова прашање, се поставува прашањето: каква пресуда судот ќе треба да донесе и како треба да гласи нејзиниот диспозитив. Одговорот на првото прашање е дека судот донесува кондемпнаторна пресуда.

Одговорот на второто прашање е нешто потежок. Имено, се поставува прашањето: Дали во диспозитивот на пресудата треба да стои само задолжение на тужениот да пристапи кон склучување на договор на кој се обврзал со преддоговорот или пак во него да се наведе и содржината на главниот договор кој требаше тужениот да го склучи, со обврска на тужениот, во одреден рок да го склучи таквиот договор, а доколку тоа не го направи, пресудата во која ќе биде наведена содржината на главниот договор,

да претставува супституција на несклучениот главен договор.

Според мое мислење, наведувањето во диспозитивот на пресудата на содржината на главниот договор и можноста истата да го замени несклучениот главен договор во одредениот рок е поприфатливо, а истовремено таквото решение ги отстранува сите наредни евентуални дилеми, кога со пресудата би се задолжил тужениот да го склучи главниот договор. Доколку во диспозитивот на пресудата би постоело само такво задолжение, веднаш се наметнува прашањето: што ќе се случи ако тужениот непристапи кон склучување на главниот договор. Мислам дека во ваков случај не би постоела можност за присилно извршување на пресудата, бидејќи од нејзиниот диспозитив, не произлегува содржината на самиот главен договор, па според тоа не би постоела јасна престација за тужениот, како и неможност, надлежниот државен орган таквата пресуда да ја спроведе во јавните книги.

Форма на договорот за продажба

Прашањето за формата на договорот за продажба, во науката побудува посебен интерес.

Законот за облигационите односи определува дека договорот може да биде склучен во било која форма, освен ако со закон поинаку не е определено.¹⁹ Ова јасно зборува дека Законот во основа ја прифаќа консенсуалната форма за склучување на договор.

Определувањето на формата на договорот со закон, а посебно на солемнитантната форма на договорот при која самата форма претставува битен

елемент на договорот, има за цел или заштита на некои оштетствени, а пред се државни интереси или пак заштита на поединечни интереси на физички или правни лица.

Законот за облигационите односи дава можност договорните странки да се спогодат, посебната форма да биде услов за полноважноста на нивниот договор.²⁰

Кога формата на договорот е одредена со закон или пак кога договорните страни се спогодиле формата на договорот да има солемнитантно дејство, се смета дека договорот ќе произведе правно дејство во оној момент, кога истиот ќе биде склучен во законската односно договорената солемнитантна форма.

Со склучувањето на договорот за продажба, а поаѓајќи од фактот дека тој е двострано обврзувачки, комутативен и еквивалентен, во моментот на неговото склучување настануваат одредени права и обврски за двете договорни страни. Обврските на продавачот ЗОО ги

групира во три групи: предавање на предметот²¹, одговорност за материјалните недостатоци²² и одговорност за правните недостатоци на предметот²³.

18. член 37 ст.4 ЗОО

19. член 59 ЗОО

20. член 61 ст.1 ЗОО

21. член 456-465 ЗОО

22. член 466-475 ЗОО

23. член 496-503 ЗОО

Во поглед на предавањето на предметот, Законот пропишува дека продавачот е должен, на купувачот, предметот да му го предаде во време и на место предвидени со договорот.²⁴ Значи, во поглед на времето и местото на предавање на предметот, од првостепено значење е изразената во договорот воља на странките. Доколку тие тоа не го решиле, Законот содржи соодветни одредби за тоа (член 459-460 ЗОО).

Во поглед на прашањето за материјалните недостатоци на предметот, Законот дава прецизен одговор кога одредува дека таков недостаток постои:

- Ако предметот ги нема потребните својства за негова редовна употреба или за промет;

- Ако предметот ги нема потребните својства за особената употреба за која го набавува купувачот, а која му била позната на купувачот или неможела да му остане непозната;

- Ако предметот ги нема својствата и одликите што се изречно или премолчно договорени односно пропишани и

- Кога продавачот продал предмет кој не е соодветен на мострата или на моделот, освен ако мострата или моделот се покажани само заради известување.²⁵

Во секој случај продавачот одговара само за материјалните недостатоци на предметот што тој ги имал во моментот на преминувањето на ризикот, без оглед дали тоа нему му било познато. Меѓутоа, продавачот одговара и за оние материјални недостатоци што ќе се јават подоцна, т.е. по преминот на ризикот кај купувачот, доколку тие се последица на причина која постоела пред тоа или доколку за тој предмет е дадена гаранција (т.н. скриени недостатоци).

Со предавањето на продадениот предмет во владение на купувачот, продавачот е должен, на купувачот да му ја пренесе и сопственоста врз тој предмет, па во врска со тоа е должен, на купувачот да му гарантира дека предметот е без било какви стварно - правни товари. Тоа е познатата одговорност на продавачот за правни недостатоци (одговорност од *evictio*).

Основна обврска на купувачот која произлегува од договорот за продажба, е исплата на продажната цена, во време, начин и место, како

што е определено во договорот, доколку со посебен закон не е определен друг начин за исплата.

Доколку во договорот не е определено времето и местото на плаќање на цената, плаќањето ќе се изврши во моментот и во местото во кое се врши предавањето на предметот.²⁶

Натамошна обврска на купувачот е преземање на предметот, кое според ЗОО се состои во вршење на потребните дејствија за да биде предавањето возможно.²⁷

Законот за облигационите односи содржи решенија и за правата на купувачот. Така, купувачот кој навремено и уредно го известил продавачот за недостатокот што го има предметот, може:

- Да бара од продавачот да го отстрани недостатокот или да му предаде друг предмет без недостаток (исполнување на договорот);

- Да бара намалување на цената;

- Да изјави дека го раскинува договорот.

Во секој од горните случаи, купувачот го задржува и правото да бара и надомест на штета (*damnum emergens et lucrum cessans*).²⁸

Додатоци на договорот за продажба

Римското право предвидуваше можност, договорните страни при склучувањето на договорот за продажба, истовремено со него но и покасно, да додаваат одредби кои имале за

24. член За ова повеќе, види член 455 - 465 ЗОО

25. член 467 ЗОО

26. Согласно член 13 од Законот за спречување перење на пари, доколку вредноста на трансакцијата е на износ од 15.000 евра или повеќе, исплатата на продажната цена мора да се изврши преку овластена финансиска институција, за што на ниотарот ќе му се презентира доказ за тоа.

27. член 507 ЗОО

28. член 476 ЗОО

цел во извесна смисла да го дополнат или во дел изменат склучениот договор, со тоа што ќе извршеле дополнување или изменување на обврските на договорните страни. Таквите додатоци биле познати како *pacta adiecta*.

Како поважни додатоци кои ги познаваше римското право, а кои ги среќаваме или пак според мое мислење треба да ги има и нашето право се следните:

- *Lex commissoria* - Тоа е таков додаден пакт во договорот, со кој продавачот има право да го раскине договорот за продажба, доколку купувачот не ја платил цената или нејзиниот преостанат дел, во определен со договорот или на

друг начин определен рок. Доколку со примената на овој додаток доаѓало, односно доаѓа до раскинување на самиот договор, купувачот бил должен предметот на договорот да го врати со сите негови плодови. Меѓутоа и при постоењето на ваквиот додаток, продавачот имал можност, вместо да бара раскинување на договорот, да бара исплата на продажната цена. Овој додаток има стварно - правно дејство, бидејќи со раскинувањето на договорот, сопственоста врз предметот *ipso iure*, повторно ја стекнувал продавачот.

Законот за облигационите односи не содржи изрично решение за ваквиот додаток. Меѓутоа, судската пракса овој додаток го прифаќа.

- *Pactum de non praestanda evictionae* - Одговорноста за правните недостатоци и во римското, а и во нашето право, постои *ipso iure*. Меѓутоа, странките можат таквата одговорност со договорот, да ја ограничат или сосема исклучат. Така, ЗОО во членот 501 определува дека "одговорноста на продавачот за правните недостатоци може со договор да се ограничи или сосем да се исклучи. Таквата договорна одредба би имала правна важност, само доколку продавачот постапува совесно. Во ставот 2 од истиот член определено е дека "ако во времето на склучувањето на договорот, на продавачот му бил познат или неможел да му остане непознат некој недостаток во неговото право, одредбата од договорот за ограничување или за исклучување на одговорноста за правните недостатоци, е ништовна.

- *Pactum displicentiae* - Со догаварање на ваков додаток кон договорот за продажба (купување на проба), купувачот стекнува право, во рамките на еден рок утврден со договорот или утврдлив на друг неспорен начин, да се откаже од склучениот договор, доколку купениот предмет не му се допадне. За разлика од римското право кое го прифаќаше само субјективното мерило - оценката на купувачот, нашиот Закон прифаќа и т.н. објективно мерило при оценката на подобноста на предметот.²⁹

Прашањето за ризикот за случајно пропаѓање или оштетување на предметот што му е предаден на купувачот на проба, според ЗОО го поднесува продавачот до изјавата на купувачот дека останува при договорот, односно до истекот на рокот кога купувачот бил должен да му го врати предметот на продавачот.³⁰

- Еден од поважните додатоци на договорот за продажба, е *Pactum protimiseos* (продажба со право на првенствено купување).³¹

Со договорната одредба за правото на првенствено купување, купувачот се обврзува да го извести продавачот за намерата да му го продаде предметот на определено лице, како и за условите на таа продажба и да му понуди тој

да го купи предметот за иста цена. Доколку купувачот не се придржува на тој додаток, продавачот има право во рок од шест месеци, сметајќи од денот кога дознал за овој пренос, да бара преносот да се поништи и предметот да му биде нему отстапен под истите услови. Објективниот рок за користењето на правото на првенствено купување изнесува пет годин од денот кога е склучен договорот со третото лице.

Покрај тоа што договорните странки ова право можат да го договорот со самиот договор за продажба, нашиот Закон за облигационите односи, познава и т.н. законско право на првенствено купување.³¹ Според оваа законска одредба, за определени лица правото на првенствено купување може да биде востановено со закон. Вака востановеното право на

29. член 522 - 523 ЗОО

30. член 524 ЗОО

31. член 515 - 520 ЗОО

првенствено купување не е ограничено. Лицата кои според самиот закон имаат право на првенствено купување, мора да бидат известени писмено за намерата да се изврши продажба и за нејзините услови. Доколку така невидат известени, имаат право да бараат поништување на продажбата.

Законското право на првенствено купување, во однос на договорното, ги има следните карактеристики:

- Кругот на лицата во чија полза ова право е предвидено, е точно со закон определен;

- За разлика од договорното право на првенствено купување кое има дејство "inter partes", законското право на првенствено купување дејствува "erga omnes";

- Законското право на првенствено купување, за разлика од договорното, во своето траење, не е временски ограничено.

Во врска со прашањето за првенственото право на купување, се поставува и прашањето: Дали продавачот на недвижност, откако истата ќе му ја понуди по писмен пат на лицето што има законско право на првенствено купување и откако таквата понуда тоа лице ќе ја прифати, понудувачот може да се откаже од дадената понуда, а со тоа и од склучување на самиот договор за продажба и дали во ваков случај лицето кое има право на првенствено купување, може со тужба да бара да се утврди дека договорот за продажба е склучен. Според мое мислење, самото писмено прифаќање на направената понуда, не значи дека е склучен и договорот за продажба. Мислам дека таквата понуда, не може во потполност да се поистовети со понудата од членот 24 од ЗОО, затоа што одредбите за заштита на правото на првенствено купување имаат за цел заштита на интересите на одреден круг лица, во случај ако дојде до склучување на договор со кој се отуѓува одредена недвижност. Ако понудувачот понудената недвижност, откако неговата понуда ја прифатило лицето што има право на првенствено купување, не ја продаде на трето лице, лицето што има право на првенствено купување, со ништо не е оштетено, па според тоа не може да бара судска заштита.

32. член 521 ЗОО

М-р Божидар Кочов

ВРЕМЕНСКО ВАЖЕЊЕ НА ЗАКОНИТЕ

Според Уставот на Република Македонија¹ во членот 52 е определено дека законите и другите прописи се објавуваат пред да влезат во сила. Законите и другите прописи се објавуваат во Службен весник на Република Македонија најдоцна во рок од 7 дена од денот на нивното донесување. Законите влегуваат во сила најрано осмиот ден од денот на влегување, а по исклучок што го утврдува Собранието со денот на објавување. Законот и другите прописи не може да имаат повратно дејство, освен по исклучок во случаи кога тоа е поповолно за граѓаните.

Уставниот суд со своја одлука У.бр.195/2002 година не повел постапка за оценување на уставноста на членот 3 став 1 точка 1,2,3 и 4 во делот за кој тие ќе одлучат да се објават во Службен весник на РМ од Законот за објавување на закони и други прописи и акти во Службен весник на РМ². Согласно членот 3 од Законот за објавување на закони и други прописи и акти е определено дека во Службен весник на РМ се јавува:

1. Устав на Република Македонија, закони и афгентици толкувања на закони, пречистени текстови на закони што ги утврдува Законодавно правна комисија на Собранието на Република Македонија, Републички буџет и завршна сметка на Буџетот, просторен план на Републиката, меѓународни договори, Деловникот на Собранието на Република Македонија, одлуки, декларации, резолуции и препораки на Собранието на Република Македонија, заклучоци и други акти на Собранието на Република Македонија за кои тие ќе одлучат да се објават во Службен весник на Република Македонија

2. Указ за прогласување на закони, укази за поставување и отповикување на амбасадори и пратеници на Република Македонија во странство и други лица утврдени со закон, акти за именување и разрешување на носители на државни и јавни функции утврдени со Устав и со Закон, како и други акти на претседателот на Републиката за кои тоа е определено со закон и актите за кои

претседателот на Републиката ќе одлучи да се објават во Службен весник на Република Македонија;

3. Уредби, одлуки, упатства, решенија и Деловникот за работа на Владата на Република Македонија, како и другите акти и заклучоци на Владата на Република Македонија за кои ќе одлучи да се објават;

4. Правилници, наредби, упатства, решенија и други акти за кои со закон се овластени да ги донесуваат министрите кои со раководат со министерствата, како и функционерите кои раководат со другите органи на управата, и организации утврдени со закон, како и други акти за кои тие ќе одлучат да се објават во Службен весник;

5. Одлуки, решенија и други акти на Уставниот суд на Република Македонија, како и акти на правосудните органи за кои тоа е определено со закон;

6. Пропис на Народна Банка на Република Македонија и на други правни лица кои со нив врз основа на овластувања утврдени со закон, се уредуваат односите од јавен интерес во областа на нивната дејност;

7. Колективни договори;

8. Акти на фондови и заводите;

9. Исправки на закони и други прописи.

Согласно член 8 од Уставот на Република Македонија владеењето на правото преставува едно од темелните вредности на уставниот поредок на Република Македонија. Така, тргнувајќи од наведените уставни определби, произлегува дека објавувањето на законите и другите прописи во функција на обезбедување на принцип на владеење на правото и остварување на слободата и правата на човекот и граѓанинот како претпоставка за правната сигурност на граѓаните и другите правни субјекти. Објавувањето пак, на законите и другите прописи преставува акт на обнародување на тие акти и нивно ставање на увид на јавноста. Имено, со неговото донесување, прогласување односно потпишување и објавување, законот односно другиот пропис станува перфектен, односно применлив акт. Имајќи го предвид карактерот и значењето на објавувањето на законите и другите прописи, Уставот ја утврдил обврската тие да се објавуваат во Службен весник на Република Македонија како службено гласило на Републиката.

*Д-р Драган Тумановски - судија на Врховен суд на Република Македонија

¹ Службен весник на РМ бр. 52/91, 91/01, 1/92, 31/98, 84/03 и 107/05

² Службен весник на РМ бр. 56/99

Членот 52 од Уставот на Република Македонија е поместен во главата за основните слободи и права на човекот и граѓанинот и тоа во делот за гаранција на основните слободи и права. Самиот овој факт укажува дека Уставот на Република Македонија не приоѓа на објавувањето на законите и другите прописи како на техничко прашање, туку како на прашање кое длабоко навлегува во уставните гаранции на основните слободи и права на човекот и граѓанинот.

Во членот 3 од Законот за објавување на закони и другите прописи и акти во Службен весник на РМ³ ги утврдува актите кои задолжително се објавуваат во Службен весник на РМ како и можностите да бидат полноважни и применливи во практиката. Притоа, ваквото детерминирање на оваа одредба го врши со поединечна нумерација на видовите акти кои задолжително се објавуваат во зависност од нивниот доносител.

Со Одлуката број 119/2006⁴ од 27 јули 2007 година е укинат членот 4 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност „Службен весник на РМ“ бр.50/2006 година. Според член 1 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност, со овој закон се утврдуваат прашањата за развој на трудот, правата и обврските на работодавците, невработените лица и државата во врска со вработување и осигурување во случај на невработеност и други прашања од значење за вработување. Во оспорениот член 4 од Законот за измени и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност е предвидено дека поднесените барања до денот на влегувањето во сила на овој закон за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност ќе се решаваат според овој закон.

Операционализирајќи го уставното право на материјалната обезбеденост за време на привремена невработеност, законодавецот има право со закон да ги утврди условите за остварување на ова правило и во тие рамки да ги утврди начинот, критериумот, како и постапката за определување на тој надомест. Во конкретниот случај од содржината на оспорениот член 4 од Законот, произлегува дека поднесените барања до денот на влегување во сила на овој закон за остварување на правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решат според новиот закон, што значи дека сите корисници на наведените права како што е на пример правото на паричен надоместок, кои овие права ги стекнале според Законот кој престанал да важи според оспорените одредби од Законот, користењето на

тие права ќе ги користат според условите на новиот закон.

Според судот не е спорно дека законодавецот при промена на режимот на уредување на односите, одделно може да го уреди преминот од стариот во новиот режим како што впрочем и го направил со оспорената одредба од членот 4 од Законот. Меѓутоа, државата овој премин треба да го обезбеди на начин што нема да ги доведува во прашање или да не се загрози правната сигурност и веќе стекнатите права и интереси на кои тие се однесуваат.

Поаѓајќи од оспорената одредба од законот, а имајќи ја предвид наведената уставна одредба, судот утврдил дека таа всушност се утврдува дека поднесените барања до денот на влегување во сила на овој закон за остварувањена правата од осигурување во случај на невработеност, ќе се решава според овој закон, што практично претставува повреда на правната сигурноста на граѓаните како елемент на владеење на правото од причина што барањето што се поднесува за остварување на правото за осигурување во случај на невработеност, треба да се решава според прописите кои важеле во моментот на поднесените барања. Всушност, денот на поднесување на барањето за остварување на одредено право па и предметното право е оној момент кога подносителот на барањето го стекнува тоа право согласно со законските прописи кои се во важност и никако не може да се доведе во прашање остварувањето на наведеното право поради законски измени кои во меѓувреме може да настанат како што е случајот со оспорената одредба од членот 4 од Законот кои не се поповолни за граѓаните. Според ова, во принцип ако се исполнуваат законските услови, правата се стекнуваат во моментот на поднесување на барањата, а не кога тие ќе се решаваат, односно не може да се доведе во прашање остварување на одредено право, за кое поради одлагање на процедурата на решавањето се решава во време кога се извршени измени на Законот што го регулира тоа право.

Со оспорениот член 4 од Законот исто така се доведува во прашање остварување на легитимните очекувања, во конкретниот случај на корисниците на правата кои произлегуваат од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност согласно условите што во тогаш важечкиот закон биле утврдени за остварување на правата на корисниците за кои тие поднеле барање. Ова, од друга страна значи дека со оспорениот член 4 од Законот, се создава правна ситуација односно можност законот да се применува и на односни барања кои се поднесени пред неговото влегување во сила. Што значи законот има и повратно дејство.

³ Службен весник на РМ бр.56/99

⁴ Службен весник на РМ бр.88/07

Поради тоа, со оспорениот член 4 од Законот, не се само што се повредува принципот на владеење на правото, туку и принципот на забрана на повратно дејство на законот предвидено во член 52 став 4 од Уставот. При уставно-правна анализа на оспорениот член 4 од Законот, судот ги имале предвид и сите досегашни изменувања и дополнувања на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност од кои може да се констатира дека законодавецот утврдил и соодветни преодни одредби. Така, во членот 12 од Законот за измени и дополнувања на Законот, било утврдено дека невработеното лице кое на денот на почетокот на примената на овој закон е корисник на паричен надоместок или друго право продолжува да го користи тоа право, а започнатите постапки за остварување на правото од осигурување во случај на невработеност ќе се завршат според законот кој важел во моментот на започнување на постапката. Со членот 10 став 2 од Законот за изменување и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност („Службен весник на РМ“ бр.4/2005), било утврдено дека поднесените барања за остварување на правото од осигурување во случај на невработеност, ќе се решава според законот кој важел во моментот на започнување на постапката. Од наведената преодна одредба од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност произлегува дека законодавецот по сите измени на законот на корисниците на паричниот надоместок им овозможил да продолжат да го користат ова право, односно утврдил дека поднесените барања за остварување на правото за осигурување во случај на невработеност ќе се решава според законот кој важел во моментот на започнување на постапката. Оттука, разгледувајќи го спорниот член 4 од Законот, во однос на сите преодни одредби на законите за кои се вршени измени и дополненија, не произлегува дека законодавецот со предвиденото решение во оспорениот член 4 од Законот, отстапува од неговиот дотогашен приод, односно начин на решавање на преминот од стариот кон новиот систем во оваа област. Имено, законодавецот во овој случај различно постапил при уредување на преодниот режим за поднесените барања за остварување на правото од осигурување во случај на невработеност. Со оглед на изнесеното, судот утврдил дека оспорениот член 4 од Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност⁵ не е во согласност со член 8 став 1 алинеја 3 и член 52 став 4 од Уставот.

Важењето на кривичната постапка се однесува на примената на ЗКП во простор, време и во однос на лица кои доаѓаат под удар на Кривичниот законик. Важење на кривично и процесно

законодавство со оглед на времето. Важењето на кривичната постапка со оглед на времето укажува на тоа во кој период се применува еден кривичен процесен закон. Примената на еден закон започнува со негово применување во сила, а престанува со неговото укинување. За примена на кривично процесните закони со оглед на времето, по правило важат уставните одредби кои го регулираат временското важење на другите закони (член 54 од Уставот). Во врска со временското важење на кривично процесното законодавство е суштествено да се истакнат две значајни разлики во однос на материјалното кривично законодавство. Првата разлика за примена на нормите на кривично процесното законодавство се однесуваат на прашањето за времето кога едно кривично дело е сторено. Овде разликата од материјалното законодавство за чија примена е значајно времето на извршување на кривичното дело за примената на процесните норми е од значење времето на преземање на процесните активности, т.е. времето на судење. Значајна разлика постои и во однос на примената на стариот односно новиот закон во случај кога постапката е поведена според стариот закон, но во текот на постапката е донесен нов Закон за кривична постапка. Во таквиот случај, додека според материјалното кривично законодавство новиот закон може да се примени само ако е поблаг за сторителот. Новиот Закон за кривична постапка секогаш се применува од моментот на неговото влегување во сила. Со други зборови, новиот кривично процесен закон се применува на сите кривично правни предмети што се во тек. Меѓутоа, нема никакво дејство над процесните дејства, што по однос тие кривично правни предмети веќе се извршени според поранешните закони. Оттаму, дел од постапката што е спроведена според прописите кои се подоцна се изменети и натаму ја задржале важноста, а тоа значи дека новиот закон не се протега наназад. Согласно наведеното во кривичната постапка важи правилото *tempus riget aktum* според кое процесните дејствија секогаш се превземаат според закони кои важат во времето на неговото донесување, односно важностана процесните дејствија се ценат според законот кој важел во времето на нивното превземање. Оттаму, во еден кривично правен предмет е можно во поглед на еден дел да важи процесната ситуација што е создадена според стариот процесен закон, а во другиот процесна ситуација создадена со новиот процесен закон. Исто така, значи имаме и важење на кривично процесно законодавство со оглед на местото и важење на кривично процесно законодавство со оглед на лице.

Согласно Законот за парнична постапка⁶, во членот 474 е определено дека ако пред денот на

⁵ Службен весник на РМ бр.50/96

⁶ Службен весник на РМ бр.79/05

примената на овој закон е донесена првостепена пресуда или решение со кое постапката пред првостепениот суд се завршува. Натамошната постапка ќе се спроведе според досегашните прописи. А ако по денот на примената на овој закон била укината првостепената одлука во ставот 1 на овој член, натамошната постапка ќе се спроведува според овој закон. А според Законот за извршување, во членот 239 е определено дека со денот на отпочнување на примената на овој закон, престанува да важи Законот за извршна постапка („Службен весник на РМ“ бр.53/97,59/2000 и 64/2001). Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во Службен весник на РМ, а ќе отпочне да се применува по една година од денот на неговото влегување во сила. Со оглед на тоа што Законот за извршување е објавен во „Службен весник на РМ“ од 18 мај 2005 година, тој влегува во сила на 26 мај 2005 година, а ќе отпочне да се применува од 26 мај 2006 година. А според преодните и завршни одредби од Законот за договорен залог („Службен весник на РМ“ бр.5/2003) и Законот за изменување и дополнување на Законот за договорен залог („Службен весник на РМ“ бр.4/2005), во членот 85 е определено, со денот на влегување во сила на овој закон престануваат да важат Законот за залог на подвижни предмети и права („Службен весник на РМ“ бр.21/98, 48/99 и 86/2000), Законот за договорна хипотека („Службен весник на РМ“ бр.59/2000и 86/2000). А во членот 86 е определено, постапката за реализација на залог односно хипотека започнува пред влегување во сила на овој закон се извршуваат според досегашните прописи. Постапката за реализација на залог, односно хипотека кои не се започнати, ќе се реализираат според одредбите на овој закон. Во случај кога сеуште не е превземено ниту едно фактичко дејствие покрај донесеното решение за извршување на барање на заложниот доверител, постапката може да започне да се води по одредбите на овој закон. И сигурно е едно дека постапката за реализација на залог која е отпочната на 01.03.2006 година, што значи дека во тоа време сеуште важела одредбата од членот 82 од Законот за договорен залог, дека во недостаток на одредба во стапка на реализација на заложно право, се применуваат одредбите од Законот за извршна постапка.

Според член 169 став 3 од Законот за извршна постапка, предлог за определување на нова продажба доверителот не може да достави по истекот на една година од второто рочиште. Доверителот се обратил на 30.08.2006 година кога доставил изјава согласно член 65 став 5 со која изјавил дека не сака правото на сопственост да премине врз него и побарал да се одржи нова лецитација со почетна цена која ќе ја определи проценителот. Проценката од вештакот ја доставил на доверителот на 22.05.2007 година, и на истата досега доверителот не се изјаснил дали ја прифаќа или не, за да може да се објави оглас за јавно наддавање. Меѓутоа, на 30.08.2007 година истекува рокот од член 169 став 3 од ЗИП и во кој рок доверителот не достави ниту изјаснување од 30.08.2006 до 30.08.2007 година, од доверителот нема никаков допис. Се поставува прашањето, дали нотарот треба да состави записник за копирање на постапката согласно член 169 став 3 од Законот за извршна постапка. Законот за договорен залог од 12.07.2007 година наводно го укина член 82 и не му одредил за тоа како ќе постапуваат нотарите во постапката за реализација на залог, кои се отпочнати и нереализирани уште додека важеше одредбата од член 82 од Законот за извршна постапка.

Заклучок

Од досега изнесеното, јасно е како треба нотарот да постапи согласно важечката одреба на член 82 од Законот за договорен залог, а и уставната одредба, а и принципиелните научни, практични и суштински толкувања на преодни и завршни одредби кога нема решенија децидни во самиот закон. Но, во конкретниот случај во Законот за договорен залог во членот 86 стои разрешница како и на кој начин треба да се постапи во еден конкретен случај, со оглед на хипотетската поставеност на прашањето за примена на нов и стар закон и влегување и временското важење на законот.

Д-р Драган Тумановски
судија на Врховен суд
на Република Македонија

НОТАРИУС

Издавач: **НОТАРСКА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Главен и одговорен уредник:

Ношар Виолеџа Анџеловска

Редакциски одбор:

Ношар Виолеџа Анџеловска

со службено седиште во Битола

Ношар Зорица Пулејковска

со службено седиште во Скопје

Ношар Чедо Иванов

со службено седиште во Кочани

Ношар Весна Сџојчевска

со службено седиште во Скопје

Адреса: **Ношарска комора на Република Македонија**

Скопје, ул. "Даме Груев" бр. 28/5

тел: 02/3115-816

тел/факс: 02/3239-150

e-mail: nkrm@mt.net.mk

www.nkrm.org.mk

Жиро сметка: 240010000006382

Даночен број: 4030998346127

Депонент на: "Балканска банка" АД - Скопје

Компјутерска обработка: "БОДОТО" - Битола

Печатни: "ЕВРОПА 92" - Кочани

Носител на материјалните права на написите е издавачот. забрането е препечатување, копирање и умножување на написите или нивни делови без претходно обезбедена согласност од издавачот.